

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

Факультет економіки моря
Кафедра фінансів

«ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедру

професор, д.е.н. Рогов Г.К.
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. завкафедрою)

«__» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ
БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ»

Виконав: студент групи 4441
Почечуєв А.В.
(підпис)

Керівник роботи:

доцент кафедри фінансів, к.е.н.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)
Приходько Н.В.
(підпис)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра _____ фінансів
Спеціальність _____ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма _____ «Фінанси, банківська справа та страхування»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
доц., к.е.н. Пащенко О.В.
«____» _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту _____ Почечуєв Андрій Вікторович
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____ «Оцінка фінансової стійкості банківської установи»

Керівник роботи _____ Приходько Наталія Василівна, доц., к.е.н.
(науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора № 250уч. від « 18 » _____ березня _____ 2024 року

2. Термін подання роботи _____ 14 червня 2024 р.

3. Вихідні дані по роботі: _____
Фінансова звітність АТ «Укресімбанк» за 2019-2022 роки
Нормативно-законодавча база

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів):
1. Розкрити сутність поняття «фінансова стійкість банківської установи.
2. Визначити інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку.
3. Дослідити основні методи оцінки фінансової стійкості банку. 4.
Проаналізувати фінансову стійкість АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 роки. 5.
Розробити рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості банківської
установи.

5. Перелік презентаційних матеріалів:
1. Аналітичний баланс АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр.
2. Показники фінансової стійкості банку АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр.
3. Нормативи ліквідності банку АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр.
4. Показники ліквідності АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 рр.
5. Основні заходи підвищення фінансової стійкості банку АТ «Укресімбанк».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
4	Мозговий А.М., доцент НУК		

7. Дата видачі завдання 10.03.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	05.02.-09.02.24	Виконано
2	Складання змісту та узгодження с керівником	12.02.-23.02.24	Виконано
3	Вивчення літературних джерел	12.02.-23.02.24	Виконано
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	26.02.-10.03.24	Виконано
5	Розробка теоретичного розділу	11.03.-25.03.24	Виконано
6	Розробка аналітичного розділу	01.04.-30.04.24	Виконано
7	Розробка проектного розділу	08.04.-26.05.24	Виконано
8	Розробка спеціального розділу	01.04.-26.05.24	Виконано
9	Розробка вступу, висновків, списку джерел	28.05.-04.06.24	Виконано
10	Розробка презентації та доповіді	06.06.-09.06.24	Виконано

Студент

(підпис)

Почечуєв А. В.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Приходько Н.В.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ.....	7
1.1. Сутність поняття фінансової стійкості банківської установи	7
1.2. Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку.....	11
1.3. Методи оцінки фінансової стійкості банку	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ (НА ПРИКЛАДІ АТ «УКРЕКСІМБАНК».).....	24
2.1. Характеристика АТ «Укрексімбанк» та аналіз його активів і пасивів.....	24
2.3. Аналіз показників фінансової стійкості АТ «Укрексімбанк».....	29
2.4. Аналіз показників ліквідності і рентабельності	32
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «УКРЕКСІМБАНК».....	44
3.1. Рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості	44
3.2. Удосконалення механізму управління фінансовою стійкістю АТ «Укрексімбанк».....	47
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ	51
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Оцінка фінансової стійкості банківських установ є критично важливою для економічної стабільності та забезпечення довіри населення, юридичних осіб до банківської системи. Так, така оцінка допомагає запобігати фінансовим кризам та забезпечує стабільність фінансової системи в цілому, дозволяє захищати інтереси інвесторів, депозитаріїв та інших зацікавлених сторін, сприяючи виявленню та уникненню ризиків з боку банківських установ, допомагає уникнути ризику фінансових криз та сприяє сталому економічному розвитку.

Проблема забезпечення та підвищення фінансової стійкості банків не нова, вона складна та до кінця не розв'язана. Вона існує в розвинутих країнах, має загальнодержавне значення для України, що значною мірою зумовлено специфікою розвитку вітчизняних банків, економічною та політичною нестабільністю в Україні, а також в воєнною агресією росії.

Питанням оцінки і забезпечення фінансової стійкості банків присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених як: І. Васькович [1], С. Вольська [2], О. Дзюблюк [3], В. Коваленко [4], В. Кочетков [5], Л. Ключько [6], О.Крухмаль [7], С. Науменкова [8], Салтинський [9], Н. Шелудько [10], Шиллер Р. [11] та ін.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних основ оцінки фінансової стійкості банківських установ та розробка шляхів підвищення фінансової стійкості банків.

Для досягнення цієї мети в роботі були поставлені наступні завдання:

- розкрити сутність поняття «фінансова стійкість банківської установи»;
- визначити інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку;
- дослідити основні методи оцінки фінансової стійкості банку;

- проаналізувати фінансову стійкість конкретного банку;
- розробити рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості банківської установи.

Об'єктом дослідження є фінансова стійкість банків як основа забезпечення їх стабільного функціонування.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання щодо оцінки фінансової стійкості банківських установ.

Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах АТ «Укрексімбанк».

При написанні кваліфікаційної роботи використовувались наступні методи: коефіцієнт оцінювання рівня забезпеченості банку ліквідними коштами; коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті за всіма валютами та коефіцієнт чистого стабільного фінансування; методи оцінки фінансової стійкості банку, рейтингові та оцінки діяльності банків.

Інформаційну базу дослідження становлять закони України та нормативно-правові акти НБУ, матеріали офіційних Інтернет-сайтів, результати наукових досліджень провідних вчених з питань оцінки фінансової стійкості банків, фінансова звітність АТ «Укрексімбанк» за 2020-2022 роки.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

В першому розділі розкриті теоретичні аспекти оцінки фінансової стійкості банку. В другому розділі роботи проведений аналіз фінансової стійкості АТ «Укрексімбанк». І як результат, у третьому розділі надані шляхи підвищення фінансової стійкості банківської установи.

В четвертому розділі кваліфікаційної роботи розглянуті питання охорони праці на підприємстві.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1. Сутність поняття фінансової стійкості банківської установи

Фінансова стійкість є ключовою ознакою функціонування банківської установи. Забезпечення фінансової стабільності банківських установ, виконання результативного керування нею в сучасних умовах розглядається як головне завдання та основа стабільного зростання кожного банку.

Дослідженню головних аспектів фінансової стійкості банківської установи присвячені роботи численних українських та іноземних вчених. Зокрема, Довгаль Ю.С. і Чамара Р.О. досліджували поняття фінансової стійкості банку [1]. Золковер А.О. та Гуменюк А.О. аналізували способи забезпечення фінансової стійкості приватних банків[2]; Юрчишена Л.В. і Подолян С.В. досліджували оцінку фінансової стійкості банку [3]; Русіна Ю.О. і Легейда А.Г. вивчали способи забезпечення фінансової стійкості банку [4]; Дзюблюк О.В. вивчав сутність фінансової стійкості банків та керування нею[5]. К. Руза зі співавторами аналізують розвиток банківської системи загалом, зокрема умови, в яких банки функціонують. Для визначення цих умов автори рекомендують складений показник аналізу стійкості та стабільності банків розвинених країн [6].

Дослідження фінансової літератури з питань визначення природи фінансової стійкості банку дозволяє виділити п'ять головних підходів до визначення цього терміну:

1. Фінансову стійкість ототожнюють із платоспроможністю, ліквідністю, і прибутковістю.

2. Фінансову стійкість розглядають як відповідність набору показників конкретних економічних критеріїв.

3. Фінансову стійкість розглядають категорію перетворення ресурсів і ризиків.

4. Фінансову стійкість розглядають як складову загальної стійкості.

5. Фінансову стійкість визначається гармонією активів і зобов'язань банківської установи, надійністю її позиково-інвестиційного портфоліо і числом замовників.

Перший підхід є економічно невиправданим, бо платоспроможність є основною складовою стійкості банківської установи, а ліквідність й прибутковість визначаються індикаторами, що уточнюють фінансову стійкість банківської установи. Прибуток має пряме відношення до фінансової стійкості, сприяє підвищенню її рівня, бо він дозволяє збільшувати капітал, компенсувати певні збитки. Але прирівнювання цих понять не пояснює повністю сутність фінансової стійкості. Для оцінки ефекту прибутковості на фінансову стійкість слід враховувати регулярність, розміри та джерела отримання прибутку, а не лише факт його отримання.

По-перше, для гарантування фінансової стійкості головне значення має саме постійність здобуття доходу; по-друге, значні доходи пов'язуються з високим рівнем небезпеки, що, у свою чергу, загрожує економічній стабільності банківської установи; по-третє, банківські установи мають слідувати розумному механізму поділу доходу, зокрема на наповнення запасних і страхових коштів, що також є значущим елементом при забезпеченні економічної стабільності. Виплата доходів загалом не є доказом економічної стабільності банківської установи, бо часто значні доходи, як і високі тарифи за терміновими вкладами, надають неблагополучні банківські установи – для притягнення більшої кількості вкладників. Зокрема, доходи виплачують за рахунок невикористаного доходу, тому основою тут слугує доходність банківської установи, що є важливим компонентом забезпечення економічної стабільності. Банківські установи мають обов'язково зберігати

баланс між часткою виплати доходів і рівнем капіталізації доходу, що безпосередньо відбивається на достатності капіталу як чинника економічної стабільності банківської установи.

Другий підхід не дає повного усвідомлення сутності фінансової стійкості, бо він є тільки кількісним відображенням характеристик функціонування банку та його економічного положення в певний час. Проте таке тлумачення стійкості дає можливість визначити складові фінансової стійкості, що є важливим для її оцінки.

Третій підхід базується з того, що банк – це складна система, яка завжди розвивається, тому і його стійкість є динамічною категорією.

Четвертий підхід визначає стійкість як складову стійкості банківської установи, до якої також відносять комерційну, організаційно-функціональну та капітальну стійкість. Організаційно-функціональна стійкість відображає адекватність структури банку, вибраної стратегії розвитку та ринковій ситуації. Зокрема капітальну стійкість вважають основною в гарантуванні загальної стійкості, її основою є власний капітал, який є фундаментом ефективного функціонування та ресурсом для розвитку банку. Найбільша увага приділяється фінансовій стійкості банківської установи, оскільки вона описує результати функціонування банківської діяльності, ресурси, капітал, його доходи та витрати, прибутки та збитки.

П'ятий підхід базується на тому, що фінансова стійкість банку залежить від збалансованості його активів і пасивів, якості позиково -інвестиційного портфеля й чисельністю клієнтів. Проте, у цьому методі не враховуються такі значущі компоненти фінансової стійкості, як прибутковість, платоспроможність та ліквідність банку. Крім того, твердження що фінансова стійкість банку залежить від чисельності клієнтів, є на точним для пояснення цієї взаємозалежності.

Таким чином, фінансова стійкість банку – це така змінна характеристика, яка передбачає стабільний розвиток банку та його

спроможність швидко відновитися до збалансованого стану, який був порушений під впливом негативних чинників середовища.

Термін фінансової стійкості для банку включає в себе кілька аспектів, які обумовлені відмінністю зацікавлень груп споживачів інформації про діяльність банку. З точки зору клієнтів та вкладників стійкий банк асоціюється з впевненістю в тому, що вона виконає узяті на себе зобов'язання. Термін фінансової стійкості банку включає два аспекти: об'єктивний – це спроможність банку виконати взяті на себе конкретні зобов'язання, та суб'єктивний – здатність до впевненості у виконанні своїх зобов'язань.

Фінансова стійкість банку – це комплексне визначення, яке окреслює роботу установи як структури загалом та включає одночасну реалізацію обов'язкових умов щодо таких його окремих елементів, як: резервування, капіталізація, платоспроможність, ліквідність, зростання якісних активів і капіталу, сумарного ризику, дотримання валютної позиції, тощо. Недотримання хоча б одного з зазначених умов вказує на економічну нестійкість банківської установи.

Фінансова стійкість банку формується під впливом різних факторів таких як екзогенних та ендогенних (рис. 1.1).

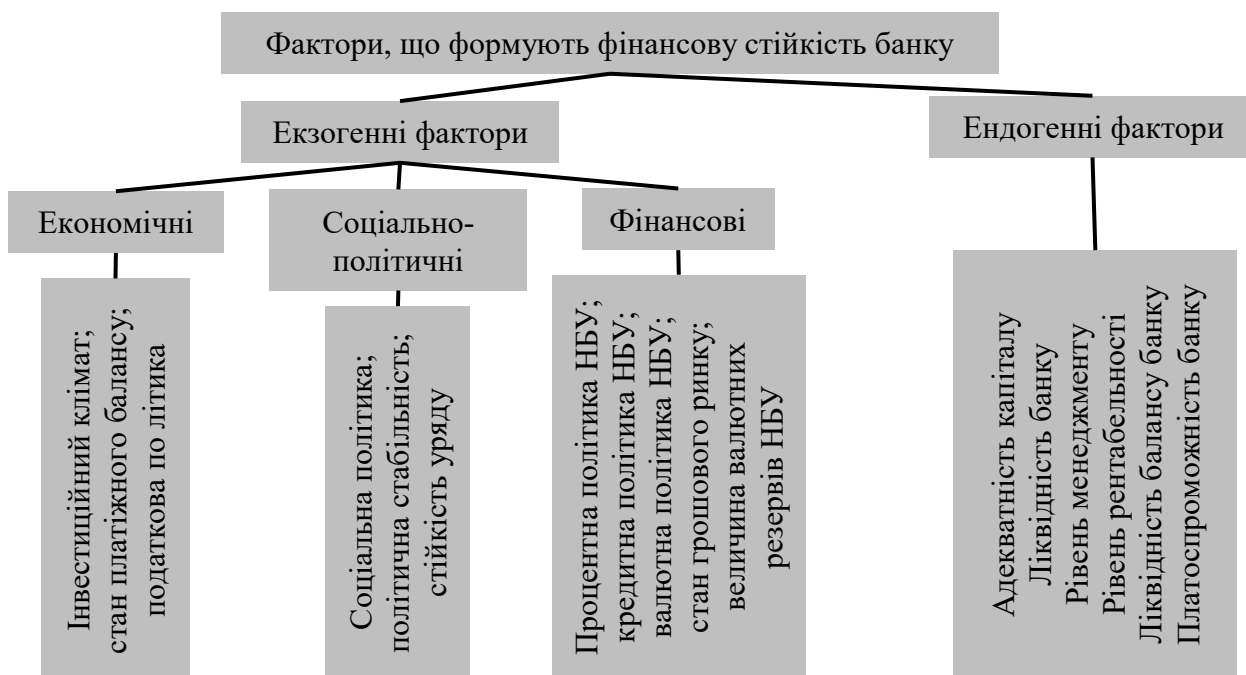

Рис. 1.1 Фактори, що формують фінансову стійкість банку [7]

1.2. Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку

Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку – це сукупність дослідницької інформації, способів її вивчення та аналізу, що дають змогу дослідити справжній стан фінансової стійкості банку, оцінити вплив факторів, що її визначають, а також обґрунтувати шляхи забезпечення фінансової стійкості у періоді.

Своєчасний аналіз фінансової стійкості банку допомагає сприяє уникненню основних труднощів, пов'язаних з діяльністю банків, а також сприяє зміцненню та стабільності не лише конкретного банку, але й банківської системи загалом.

Основним завданням аналізу фінансової стійкості банку є виявлення справжнього фінансового стану банку та його перспектив в наступних періодах.

Дослідження дозволяє визначити причинно-наслідкові взаємозв'язки різних аспектів діяльності банку, оперативно розрахувати, яким чином змінюються показники, що визначають рівень фінансової стійкості й згідно з цим приймається обґрунтоване управлінське рішення, спрямоване на його забезпечення.

В ході дослідження фінансової стійкості банку необхідно вирішити наступні завдання:

- здійснити структурний аналіз для виявлення ризиків, викликаних особливостями структури активів і пасивів банку;
- зробити оцінку рентабельності діяльності банку;
- провести аналіз достатності власного капіталу;

Значну роль у дослідженні стійкості банку відіграє інформаційне забезпечення (рис. 1.2).

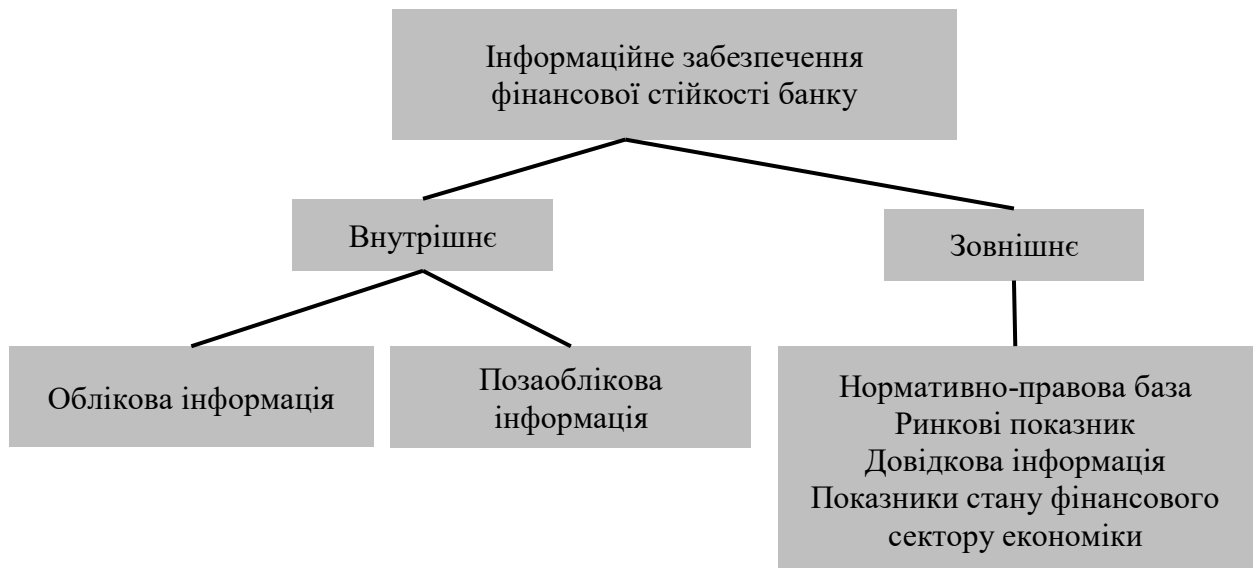

Рис. 1.2 Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку [8]

Інформаційна база оцінки фінансової стійкості банку переважно формується з даних фінансового та управлінського обліку, а також із зовнішньої джерел інформації.

Внутрішню інформаційну базу аналізу фінансової стійкості банку складають дві форми фінансової звітності:

- звіт про фінансовий стан банку (Баланс);
- звіт про прибутки та збитки (звіт про фінансові результати).

Важливу роль при оцінці фінансової стійкості банку відіграє зовнішня інформація. Вона є віддзеркаленням співпраці банку з зовнішнім середовищем. Значний обсяг зовнішньої інформації включають нормативні акти. Цей потік дуже змінний, дані в ньому постійно оновлюються, що ускладнює задачу дослідника, котрий повинен не тільки враховувати сучасний стан, а й прогнозувати майбутню ситуацію з урахуванням змін у нормативних актах, які досі не набули чинності.

Дослідники накопичують довідкову інформацію для різноманітних задач, наприклад, для проведення переоцінки майна банку, складання звітності відповідно до міжнародних стандартів обліку та звітності, подання за підсумками року інформації акціонерам. До довідкової інформації

належать: зовнішні нормативи (нормативи, встановлені НБУ, центральними банками інших країн, якщо у банку діє закордонна філія або представництво, партнерами по операціях,); інформація про вартість обладнання, послуги фінансових і позикових організацій тощо.

Обстановка на галузевих ринках впливає на діяльність банківської клієнтури. Вітчизняні банки щільно зв'язані зі своєю клієнтською базою, а тому зміни в діяльності клієнтів є для банку важливою вхідною інформацією для аналізу та управління власною діяльністю. За кордоном типовою практикою є збір та обробка даних про клієнтуру, в тому числі потенційних контрагентів, конкурентів. Здійснення такого зовнішнього економічного аналізу забезпечує менеджмент необхідною інформацією для банківського аналізу та управління.

Фінансова стійкість банку залежить від багатьох аспектів його діяльності і має складну структуру. До її компонентів можна віднести стійкість ресурсної бази, стійкість капітальної бази, комерційну та організаційно-структурну стійкість банку.

Внесені засновниками та акціонерами власних коштів становить капітал банку. Обсяг зазначених коштів збільшується в наслідку ефективної банківської діяльності в ході капіталізації прибутку, а також за рахунок додаткових внесків з боку членів банку. Слід зауважити, що головна роль капіталу в забезпеченні фінансової стійкості банку зумовлена його функціями. По-перше, обсяг капіталу гарантує впевненість клієнтів до банку, переконує вкладників у можливості відшкодування своїх коштів, що забезпечує уникнення ризику під час їх розміщення. Вони також гарантують потенційним позичальникам здатність установи забезпечити попит на позикові ресурси. По-друге, на першому етапі в ролі стартових коштів, необхідних для будівництва чи оренди приміщень, установки банківського обладнання, наймання кваліфікованого персоналу є статутний капітал, сформованого засновниками. Без вище названих та інших витрат банківська установа не може починати свою діяльність. Для розробки і зростання нових перспективних напрямків

функціонування банку, пов'язаних із збільшенням обсяг послуг, впровадженням сучасних технологій, які завжди супроводжуються періодом зростання банку, виникає потреба у додатковому капіталі. Залучення додаткового капіталу надає можливість банку надавати споживачам банківські послугами на сучасному рівні, зміцнити власні позиції на ринку. По-третє, капітал є своєрідним амортизатором, який поглинає несприятливі наслідки, у тому числі збитки від поточної неефективної діяльності банку.

Тому капітал захищає банк від банкрутства у випадку несприятливих обставин й непередбачених витрат. Стійкість ресурсної бази є важливою складовою фінансової стійкості комерційного банку.

1.3. Методи оцінки фінансової стійкості банку

Методи оцінки фінансової стійкості – це складові моніторингу фінансового стану банків. Моніторинг фінансового стану банку є структура дій, яка включає постійне спостереження за ключовими показниками фінансового стану, їх оцінку, аналіз і прогноз із метою прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень для забезпечення фінансової стійкості банку.

Методи оцінки фінансової стійкості банків постійно видозмінюються, оскільки можуть змінюватися цілі моніторингу, розширюватися перелік підходів, а також сфера їх застосування.

Існуючі підходи до організації моніторингу фінансового стану банків, які можна класифікувати таким чином:

- коефіцієнтний аналіз та аналіз однорідних груп;
- рейтингові системи оцінки, що передбачають ранжування банків;
- комплексні оцінки банківського ризику;
- статистичні моделі (системи «попереднього реагування»);
- стрес-тестування;

- макро- та мікропруденційний аналіз.

Застосування кожного з цих підходів вимагає реалізацію відповідних завдань, зокрема:

- оцінку поточної фінансової стійкості;
- прогнозування майбутнього фінансового стану;
- визначення категорії ризику;
- кількісний аналіз та певні статистичні процедури.

Коефіцієнтний аналіз, рейтингові системи, комплексні оцінки банківських ризиків забезпечують оцінку фінансової стійкості банку на конкретну дату. Для оцінки фінансової стійкості банку в майбутньому призначені статистичні моделі.

Перший підхід – системи коефіцієнтного аналізу та аналізу однорідних груп. Ці методики надають можливість швидко виявляти відхилення в діяльності банку і забезпечують повноту та комплексність аналізу. Вони засновані на обчисленні економічних індикаторів, які визначають економічну стабільність стійкості банку. За допомогою цього методу можна всебічно та ретельно описати функціонування банку, а також визначити специфічні особливості його діяльності. Прикладом таких систем є BaKred System (BAKIS), яка вперше застосувалась в 1997 році Центральним банком Німеччини. Її мета – швидко оцінити фінансовий стану кредитної організації, виявлення змін у динаміці ринкового, кредитного та ризику ліквідності. Досліджується 47 коефіцієнтів, з яких 19 характеризують кредитний ризик, 16 – ринковий ризик, 2 – ризики ліквідності і 10 – визначають прибутковість банківських операцій [9].

Головною проблемою використання коефіцієнтного методу є те, що для банків із різною спеціалізацією чи з індивідуальною специфікою оптимальні діапазони значень деяких коефіцієнтів можуть суттєво відрізнятись, і зрозуміло, що результати такого аналізу за всією сукупністю банків будуть неточними. Для вирішення цього питання банки поділяють на кілька груп за одним чи кількома критеріями. Для кожної з груп визначають оптимальні

показники, оцінку здійснюють в рамках однієї групи. Системи коефіцієнтного аналізу потребують великої кількості інформації, проте перевагою є те, що їх можна здійснювати за допомогою нескладних математичних розрахунків.

Другий підхід – рейтингові системи оцінки фінансового стану банків – конкретні загальні властивості банків як однорідних елементів банківської системи, які розраховуються на основі вибраних показників і відповідно до прийнятої методики, відображаючи місце кожного з банків щодо інших елементів цієї системи. Вони комплексно характеризують діяльність банків.

Призначенням рейтингових методик є оцінка поточного фінансового стану банків. Ресурсні дані для рейтингових оцінок – фінансові звіти банків, а також дані інспекторських перевірок. Отримані рейтинги дозволяють знайти труднощі у роботі банків та прийняти належні дії для їх ліквідації з боку органів нагляду – на основі диференційованого підходу до банків. Відомо кілька методичних підходів до побудови рейтингів [10]:

- індексний метод – включає обчислення вагомих показників для кожного з аналізованих показників фінансового стану банку і визначення інтегрального індексу за результатами розв'язання лінійного рівняння;

- бальний метод – включає аналіз у балах за кожним досліджуваним індикатором.

Рейтингові методики оцінки умовно поділяють на дві категорії:

- «інсайдерські», що передбачають оцінку фінансової стійкості банків на місцях;

- «дистанційні», що передбачають оцінку фінансової стійкості банків на основі даних, які містяться у відкритій звітності.

Причому спочатку виникли «інсайдерські» методики, а вже пізніше «дистанційні». Їх виникнення було спричинене потребою аналізу та оцінки надійності й фінансової стійкості банків органами нагляду. Особливістю більшості методик складання банківських рейтингів є те, що вони містять ряд компонент, які отримані експертним шляхом чи за допомогою найпростіших математичних операцій із даними звітності.

Далі, на основі таких компонент обчислюється підсумковий рейтинг, який вважається адекватним відображенням ступеня фінансової стійкості банку. За кордоном перший банківський рейтинг було опубліковано рейтинговим агентством Mood's Investors Service в 1973 році, пізніше рейтинг було опубліковано Standard&Poor's.

Відомою рейтинговою системою «інсайдерського» типу є система CAMEL, що була сформована у США в 1979 р. й популярна в багатьох країнах світу. Дана система складається з таких компонентів, як:

- достатність капіталу (C),
- якість активів (A),
- менеджмент (M),
- надходження (E),
- ліквідність (L).

В 1996 р. її дещо переглянули та доповнили новим компонентом S (Sensitivity to Market Risk – чутливістю до ринкового ризику), який ввели з 01.01.1997 р. Таким чином CAMEL перетворили на CAMELS. В Україні також викорисовують цю систему [11].

З середини 1980–х років орган банківського нагляду США – Федеральна корпорація страхування депозитів (FDIC) розробила дистанційну щоквартальну експертну систему CAEL. Дистанційні рейтингові системи як інструмент оцінки фінансової стійкості банків широко застосовують і в європейських країнах.

Загалом, рейтинги є ефективним інструментом оцінки поточної фінансової стійкості банків, але оскільки вони використовують дані звітності, яка відображає ситуацію, що вже склалася, то відповідно дають змогу володіти інформацією про фінансовий стан банку протягом короткого проміжку часу.

Найбільш відомою і найбільш прийнятою серед банківських аналітиків країн СНД є рейтингова методика В. Кромонава. Вона побудована на використанні індексного методу і порівняно повно враховує фінансово-економічні аспекти діяльності банків.

Третій підхід – це системи комплексної оцінки банківського ризику. Аналіз стійкості поточного фінансового стану можлива також на базі комплексної оцінки, що передбачає аналіз бізнес- підрозділів банку, і потім дають загальну оцінку фінансової стійкості. Такий аналіз є відносно витратним, саме тому його проводять нерегулярно, тому тільки у тих випадках, коли фінансову стійкість банку вже оцінено дешевшими методами, але коли все ж таки потрібно зробити точніший аналіз.

Цей підхід базований на визначенні всередині банківських груп і банків важливих функціональних одиниць, присвоєнні вагових коефіцієнтів кожній із них, а також на наступній оцінці кожної одиниці за видами ризиків і категоріями контролю за ризиками. Аналізи кожної одиниці об'єднують в аналіз груп вищого рівня, а потім аналізують стан у фінансовій установі або фінансовій групі загалом.

Даний підхід комплексної оцінки банківських ризиків забезпечує більше опосередковану оцінку компонентів фінансової стійкості через оцінку певних видів ризику і, відповідно, не дає змогу достатньо глибоко оцінити прибутковості, якості, ліквідності, ресурсної бази та достатність власного капіталу. Окрім цього, зважаючи на сучасний стан розвитку банківської системи, виникає необхідність володіти додатковою інформацією по кожній з компонентів стійкості.

Четвертий підхід – статистичні моделі. Крім аналізу стійкості поточного фінансового стану банку, є потреба й в аналізі фінансової стійкості банку на майбутнє, оскільки це дає банку змогу завчасно вжити заходів для уникнення втрат.

Прогнозна оцінка фінансової стійкості банку потребує застосування складних економіко-математичних моделей із використанням сучасних статистичних інструментів. Такі економіко-математичні моделі розвинулися від елементарних моделей до комплексних багатофакторних методик, які не тільки оцінюють ступінь фінансової стійкості банку, а й встановлюють, скільки часу залишилося до передбачуваної кризи. Ці моделі є найновішим

засобом аналізу фінансової стійкості банків і впроваджені у практику зарубіжних країн протягом останніх 15 років. В деяких державах їх тільки створюють.

Одним з дієвих методів є застосування методів багатовимірного статистичного аналізу, зокрема методів розпізнавання образів та кластерного аналізу. Це дозволяє значно розширити й покращити методологічні можливості і принципи рейтингової оцінки стану фінансової стійкості банків, оскільки слугує додатковим інструментом нагляду за банківською системою, а також використовується як експрес-оцінка роботи банку.

Регресійна методика встановлює конкретну групу банків, обчислює показники факторних показників у кожному банку та середніх за сукупністю. Перевагою цього методу є здобуття об'єктивного оцінки, що ґрунтується на аналізі взаємозв'язків з ефектом, і можливість оновлення оцінки відповідно до змін впливу факторів на результати діяльності [12].

Статистичні моделі ефективні, проте є ряд труднощів у їх застосуванні:

- потреба включення в модель тільки важливих показників, визначення залежності між «причинними» і «наслідковими» показниками;
- потреба періодичного тестування цих взаємопов'язаних показників.

При оцінці фінансової стійкості банку важливе значення має мікропруденційний аналіз ціллю якого є охорона інтересів інвесторів і позикових установ. Головна мета - це уникнення появи труднощів в конкретних фінансових установах. Здійснюється аналіз внутрішніх загроз конкретних банків.

Макро- і мікропруденційний види аналізу доповнюють один одного і мають одну мету – гарантування фінансової стійкості й захист інтересів вкладників та кредиторів банку.

З метою оцінки банківського сектору в рамках співпраці з світовими економічними установами виконують обчислення і аналіз основних індикаторів для розрахунку індикаторів фінансової стабільності (ІФС), що розробив МВФ. Ці показники є індикаторами поточного фінансового стану і

стабільності фінансових інститутів країни, а також їх контрагентів (населення, підприємств, компаній). Індикатори включають сукупні дані про фінансові установи, а також показники, які описують ринки, на яких функціонують фінансові установи.

У вітчизняній банківській практиці використовують різноманітні методи оцінки діяльності банків – залежно від мети, яку ставлять перед собою дослідники. Очевидно, що однієї загальної методики не існує, оскільки всі банки різняться за комплексом виконуваних операцій та послуг, за функціональним призначенням, залежно від типу здійснюваної політики на фінансовому ринку, а також за складом клієнтів. Найпоширенішими, є підходи до оцінювання фінансового стану банківських установ, що ґрунтуються на коефіцієнтному аналізі, рейтингових оцінках тощо.

Зокрема, аналіз методів оцінки фінансової стійкості вітчизняних банків свідчить про те, що багато внутрішніх банківських методик, використовуваних в країні, створені на основі коефіцієнтного аналізу. Ці методики передбачають:

- структурний аналіз для виявлення ризиків, які спричинені особливостями структури активів і пасивів банку;
- оцінку рентабельності діяльності банку, а також його окремих операцій;
- оцінку достатності власного капіталу;
- аналіз ризику ліквідності, ринкового ризику та кредитного ризику.

Для кожного з коефіцієнтів емпіричним шляхом визначають межі показників, вихід за межі якого є тривожним сигналом. Зокрема, на основі цього методу побудовано коефіцієнтний аналіз офіційних економічних нормативів НБУ. Дію економічних нормативів регламентує Інструкція «Про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків» та Закон України «Про банки і банківську діяльність» [13,14]. Однак не завжди факт дотримання нормативів дає змогу зробити обґрунтований та достовірний висновок щодо належного рівня фінансової стійкості певного банку.

Системи коефіцієнтного аналізу потребують великого обсягу даних, проте перевагою є те, що їх можна здійснювати за допомогою нескладних математичних розрахунків. Методики, базовані на коефіцієнтному аналізі, варто використовувати як індикатори небезпечних сигналів для детальнішого вивчення стійкості фінансового стану банку за допомогою перевірок на місцях чи статистичного аналізу.

Основні показники фінансової стійкості:

1. Показники, що базуються на структурі та достатності капіталу банку (нормативи достатності капіталу банку, встановлені НБУ (Н1, Н2, Н3) (табл. 1.1) [15], та показники, що наведені в табл. 1.2 [16].

Таблиця 1.1

Алгоритм розрахунку нормативів достатності капіталу [15]

Назва	Норматив	Формула розрахунку	Позначення	Нормативне значення
1	2	3	4	5
Н1	Мінімального розміру регулятивного капіталу	$H1 = OK + DK - B$	OK – основний капітал; DK – додатковий капітал; B – відвернення	200 млн. грн
Н2	Достатності (адекватності) регулятивного капіталу	$H2 = PK / (AP + C_{VP} + OP * 10 - HKP) * 100$	PK – регулятивний капітал, AP – активи зважені за ступенем кредитного ризику, C _{VP} – сума відкритої валютної позиції банку за всіма іноземними валютами та банківськими металами; OP – мінімальний розмір операційного ризику НКР – непокритий кредитний ризик	Не менше 10% для діючих, що починають – протягом перших 12 місяців діяльності – не менше 15%; протягом наступних 12 місяців – не менше 12%; надалі – не менше 10%
Н3	Достатності основного капіталу	$H3 = PK / (AP + C_{VP} + OP * 10 - HKP) * 100$	OK – основний капітал	Не менше 7%

Показники, що характеризують фінансову стійкість банку з точки зору
достатності банківського капіталу [16]

№	Найменування показника	Алгоритм розрахунку за балансом	Економічний зміст показника, нормативне значення
1	2	3	4
1.	Коефіцієнт надійності	$K_{\text{над}} = \frac{\text{Капітал}}{\text{Зобов'язання}}$	Визначає рівень залежності банку від залучених коштів. Оптимальне значення – не менше 5%
2.	Коефіцієнт фінансового важеля	$K_{\text{фв}} = \frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Капітал}}$	Розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку. Оптимальне значення – не більше 20
3.	Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	$K_{\text{ук}} = \frac{\text{Капітал}}{\text{Загальні активи}}$	Розкриває достатність сформованого власного капіталу в формуванні активів. Оптимальне значення – не менше 10%
4.	Коефіцієнт захищеності власного капіталу	$K_{\text{зк}} = \frac{\text{Капіталізовані активи}}{\text{Капітал}}$	Показує, яку частину капіталу розміщено в нерухомість, обладнання
5.	Коефіцієнт захищеності дохідних активів	$K_{\text{зда}} = \frac{\text{Капітал} - \text{НА} - 3}{\text{Дохідні активи}}$	Свідчить про захист дохідних активів (чутливих до зміни процентних ставок) мобільним власним капіталом. НА – недохідні активи; 3 — збитки
6.	Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	$K_{\text{мк}} = \frac{\text{Активи}}{\text{Акціонерний капітал}}$	Відображає ступінь покриття активів акціонерним капіталом. Оптимальне значення – 12-15

У першому розділі кваліфікаційної роботи розкрита теоретична база оцінки фінансової стійкості банківської установи. Розглянуто сутність поняття фінансової стійкості, яка є однією з найважливіших характеристик діяльності банків. Фінансова стійкість банку визначається його здатністю протистояти волатильності фінансового ринку та виконувати зобов'язання в зазначені терміни, а також залежить від збалансованості активів і пасивів, якості кредитно-інвестиційного портфеля, капіталізації, ліквідності та платоспроможності.

Підходи до визначення фінансової стійкості банків включають економічний аналіз ліквідності, прибутковості, динамічних трансформацій ресурсів та ризиків, а також комплексної оцінки загальної стійкості банку. Визначення фінансової стійкості також залежить від екзогенних (зовнішніх) та ендогенних факторів, таких як економічні, соціально-політичні та фінансові умови.

Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку включає дані фінансового та управлінського обліку, а також зовнішню інформацію. Своєчасний аналіз дозволяє виявити ризики та прийняти обґрунтовані управлінські рішення.

Методи оцінки фінансової стійкості, такі як коефіцієнтний аналіз, рейтингові системи, комплексні оцінки банківського ризику, статистичні моделі та стрес-тестування, забезпечують комплексний підхід до моніторингу фінансового стану банків.

Таким чином, теоретичні основи оцінки фінансової стійкості банківської установи охоплюють різноманітні аспекти діяльності банків, що дозволяє забезпечити стабільний розвиток та ефективне управління фінансовими ризиками у сучасних умовах.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ (НА ПРИКЛАДІ АТ «УКРЕКСІМБАНК»)

2.1. Характеристика АТ «Укрексімбанк» та аналіз його активів і пасивів

Акціонерне товариство «Державний експортно-імпортний банк України» було засноване у 1992 році та внесено до Державного реєстру банків 23 січня 1992 року за номером 5, Укрексімбанк здійснює свою діяльність на підставі Банківської ліцензії №2.

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років 100% статутного капіталу Укрексімбанку належать державі. Функції з управління корпоративними правами держави в Банку здійснює Кабінет Міністрів України.

Головний офіс Укрексімбанку знаходиться у м. Києві по вул. Антоновича, 127. Банк має 22 філії та 29 відділень і два представництва у Лондоні та Нью-Йорку. Банк та його філії є єдиною юридичною особою.

Історично основним видом діяльності Укрексімбанку є обслуговування експортно-імпортних операцій. Наразі Укрексімбанк має різноманітну клієнтську базу, яка містить велику кількість масштабних індустріальних та державних компаній. Укрексімбанк приймає вклади від фізичних та юридичних осіб, надає кредити, здійснює платіжне обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, обмінює іноземні валюти, інвестує кошти, здійснює розрахунково-касове обслуговування клієнтів та надає інші банківські послуги.

Однією з основних задач Укрексімбанку є сприяння, від імені Уряду України, обслуговуванню кредитних договорів, що підписані Урядом України та урядами інших держав. Укрексімбанк виступає агентом Уряду України та

обслуговує кредити від іноземних фінансових установ у відповідності до зазначених договорів.

Укрексімбанк має дочірні підприємства: «Лізингова компанія «Укрексімлізинг» та ТОВ «Ексімлізинг».

Дочірнє підприємство «Лізингова компанія «Укрексімлізинг», що повністю належить Укрексімбанку, було засноване у 1997 році та зареєстроване в Україні і здійснює торгові та лізингові операції.

Дочірнє підприємство ТОВ «Ексімлізинг», що повністю належить Укрексімбанку, було засноване у 2006 році та зареєстроване в Україні і здійснює торгові та лізингові операції [20].

Для загальної оцінки фінансового стану АТ «Укрексімбанк» необхідно проаналізувати динаміку та структуру його активів та пасивів на підставі даних фінансової звітності (Додаток А, Б). В таблиці 2.1 надана динаміка та структура активів й пасивів банку.

В 2020-2022 рр. спостерігається більш позитивна тенденція зростання валюти балансу банку. Протягом минулого року активи і пасиви банку збільшилися на 93809797 тис. грн. або на 66,84%. Це свідчить про зростання обсягів діяльності банку в 2020-2022 роках, а також його стабільну діяльність.

При загальних темпах зростання активів в 2020-2022 роках на 66,84%, високоліквідні активи збільшилися на 143,16%, а кредитний портфель банку збільшився на 54,69%. Це означає, що банк в 2018-2020 роках значно розширив кредитну діяльність, але більш турбувався про свою ліквідність та надійність.

Аналізуючи структуру активів АТ «Укрексімбанк», можна зробити висновок, що в 2020-2022 роках питома вага кредитного портфеля в структурі активів не мала: на кінець 2019 року 37,97%, на кінець 2020 року – 25,20%, на кінець 2021 року – 36,09%, на кінець 2022 року – 35,20%. Тенденція зменшення питомої ваги кредитного портфеля в активах банку, свідчить з одного боку про зниження кредитних ризиків, а з іншого про зниження попиту на кредитні кошти. Доходи від кредитної діяльності банк компенсував інвестиціями в цінні папери. Так, питома вага інвестиційних цінних паперів в структурі активів на кінець 2019

року складала 34,46%, 2020 – 46,01%, 2021 – 34,46%, на кінець 2022 року – 26,69%.

Не менш значна частина активів банку знаходиться в грошових коштах: на кінець 2019 року – 23,85%, на кінець 2020 – 25,88%, на кінець 2021 – 22,32%, на кінець 2022 – 34,76%.

Таблиця 2.1

Динаміка та структура активів й пасивів АТ «Укресімбанк» в 2020-2022 роках

Показники	На кінець 2019		На кінець 2020		На кінець 2021		На кінець 2022		Відхилення (+; -) 2022 рік від 2019 року		
	суми, тис. грн.	питома вага, %	суми, тис. грн.	питома вага, %	суми, тис. грн.	питом а вага, %	суми, тис. грн.	питома вага, %	суми, тис. грн.	темп приросту,	питома вага, %
1. Грошові кошти	33469935	23,85	49912943	25,88	42882304	22,32	81386107	34,76	+47916172	+143,16	+10,91
2. Кошти в інших банках	256172	0,18	370160	0,19	8270170	4,31	593472	0,25	+337300	+131,67	+0,07
3. Кредитний портфель	53285804	37,97	48591484	25,20	69330616	36,09	82421873	35,20	+29136069	+54,68	-2,77
4. Інвестиції в цінні папери	48365848	34,46	88726654	46,01	66195840	34,46	62486708	26,69	+14120860	+29,20	-7,78
5. Поточні податкові активи	246869	0,18	250146	0,13	250146	0,13	2792	0,00	-244077	-98,87	-0,17
8. Інвестиційна нерухомість	1035586	0,74	1143451	0,59	984056	0,51	667496	0,29	-368090	-35,54	-0,45
9. Основні засоби і нематеріальні активи	1675623	1,19	2019719	1,05	1924879	1,00	2050296	0,88	+374673	+22,36	-0,32
10. Інші активи	2010210	1,43	1820935	0,94	2248954	1,17	4547100	1,94	+2536890	+126,20	+0,51
Усього активів	140346047	100,00	192835492	100,00	192086965	100,00	234155844	100,00	+93809797	+66,84	X
1. Інші залучені кошти	26553076	18,92	43161310	22,38	27237654	14,18	27301358	11,66	+748282	+2,82	-7,26
2. Кошти банків	21825762	15,55	17503638	9,08	25577371	13,32	22158638	9,46	+332876	+1,53	-6,09
3. Кошти клієнтів	76622052	54,60	115581838	59,94	121838196	63,43	177147928	75,65	+100525876	+131,20	+21,06
4. Відстрочені податкові зобов'язання	0	0,00	4342299	2,25	3605604	1,88	4065397	1,74	+4065397	-	+1,74
5. Інші фінансові зобов'язання	0	0,00	1488166	0,77	596018	0,31	600816	0,26	+600816	-	+0,26
6. Зобов'язання резерви за кредитними зобов'язаннями	998088	0,71	146181	0,08	291568	0,15	522314	0,22	-475774	-47,67	-0,49
інше забезпечення	49062	0,03	142726	0,07	291007	0,15	520007	0,22	+470945	+959,90	+0,19
7. Інші нефінансові зобов'язання	949026	0,68	3455	0,00	561	0,00	2307	0,00	-946719	-99,76	-0,68
	5429914	3,87	287804	0,15	493200	0,26	333315	0,14	-5096599	-93,86	-3,73
Усього зобов'язань	131428892	93,65	182511236	94,65	179639611	93,52	232129766	99,13	+100700874	+76,62	+5,49
1. Статутний капітал	38730093	27,60	45570041	23,63	45570041	23,72	45570041	19,46	+6839948	+17,66	-8,13
2. Результат від операцій з акціонером	635104	0,45	635104	0,33	635104	0,33	635104	0,27	0	0,00	-0,18
3. Інші резерви	500705	0,36	733141	0,38	-98629	-0,05	-1461266	-0,62	-1961971	-391,84	-0,98
4. Накопичений дефіцит	-30948747	-22,05	-36614030	-18,99	-33659162	-17,52	-42717801	-18,24	-11769054	+38,03	+3,81
Усього власного капіталу	8917155	6,35	10324256	5,35	12447354	6,48	2026078	0,87	-6891077	-77,28	-5,49
Усього пасивів	140346047	100,00	192835492	100,00	192086965	100,00	234155844	100,00	+93809797	+66,84	X

Високоякісний склад ресурсів фінансової установи визначається співвідношенням ефективних і неефективних активів. До ефективних активів належать кредитний і інвестиційний портфелі. Індикатором ділової активності банківської установи є питома вага кредитно-інвестиційного портфелю в його активах. За даними таблиці 2.1 цей показник для АТ «Укресімбанк» на кінець 2019 року становить 72,43%, на кінець 2020 – 71,21%, на кінець 2021 – 70,55%, а на кінець 2022 року – 61,89%. Така кредитно-інвестиційна політика банку 2019-2022 років є активною, а в 2022 році – пасивною. Це підтверджується критеріями оцінювання кредитно-інвестиційної політики банків (табл. 2.2) [21].

Таблиця 2.2

Критерії оцінки кредитно-інвестиційної політики банку

Значення показника питомої ваги кредитно-інвестиційного портфелю в його активах, %	Характеристика кредитно-інвестиційної політики банку
Менше 65	Пасивна
65 – 75	Активна
Більше 75	Ризикова

Отже, можна сказати, що структура ресурсів відповідає основним принципам і напрямам розвитку банку, але розвиток ресурсів далі потребує коригуванню.

Розглянемо динаміку і структуру власних активів АТ «Укресімбанк».

Дані таблиці 2.1 свідчать, що в 2020-2022 рр., частка власного капіталу в пасивах банку на кінець 2019 року складала 6,35%, на кінець 2020 – 5,35 %, 2021 р. – 6,48 %, 2022 р. – 0,87%. Поступове зменшення частки власного капіталу в структурі пасивів свідчить про зменшення капіталізації банківської установи.

Оскільки банк — це установа, функціонує переважно із залученими коштами, то, як правило, їх частка в пасивах банку має становити не менше 80 %. Значення нижче цього свідчить про більш високу фінансову стабільність фінансової установи, проте негативно описує її ділову активність. Отже, АТ

«Укрексімбанк» має похитну фінансову стійкість банку але має бездоганну ділову активність.

Зростання ресурсної бази банку в 2020-2022 роках відбувалося за рахунок збільшення залучених коштів, а власний капітал не відіграє значної роль. Якщо власний капітал банку зменшився на -6891077 тис. грн. за абсолютним розміром, а за питомою вагою — на -5,49%, а залучений капітал збільшився на 100700874 тис. грн. або на 76,62% за абсолютною величиною і збільшився за питомою вагою на 5,49%.

Найбільшою складовою пасивів банку залишаються кошти клієнтів банку. В 2020-2022 роках спостерігається позитивна тенденція збільшення коштів клієнтів за абсолютною величиною. В цілому за досліджуваний період вони зросли і за питомою вагою в структурі пасивів з 54,60% до 75,65%. Це свідчить про зростання обсягів депозитів і коштів клієнтів на поточних рахунках, а значить про зростання довіри до АТ «Укрексімбанк».

На кінець 2019 року кошти інших банків склали 21825762 тис. грн або 15,55% в структурі пасивів, на кінець 2022 року — відповідно 22158638 тис. грн. й 9,46%, тобто за досліджуваний період кошти інших банків зросли за абсолютним розміром але зменшилися за питомою вагою.

2.2. Аналіз показників фінансової стійкості АТ «Укрексімбанк»

Зміст стійкість банківської установи, виявляється завдяки розміру та будові власних ресурсів, ступеню дохідності і прибутковості, норму прибутку на власний капітал, дотримання встановлених показників ліквідності та мультиплікативну ефективність власного капіталу [21].

Фундаментом внутрішньої фінансової стійкості банку є стійкість капіталу. Капітал банку — комплекс вкладених засновниками та акціонерами власних коштів, котрі збільшуються внаслідок продуктивної роботи в процесі капіталізації доходу, а також завдяки додатковим внескам від учасників.

Достатність капіталу показує можливість банку зберегти кредиторів та вкладників від непередбачених збитків, яких вони можуть зазнати в результаті невдалої діяльності банку. При оцінці фінансової стійкості банку необхідно проаналізувати достатність капіталу шляхом розрахунку коефіцієнту достатності капіталу. При цьому береться до уваги, що ресурси мають різний ступінь небезпеки. Коефіцієнт адекватності капіталу відображає відношення капіталу до загальних активів, зважених на коефіцієнт ризику. Згідно з нормативними вимогами Національного банку України, відношення власних коштів банку до суми активів, зважених з урахуванням ризику, не повинно бути нижче 10 %.

В табл. 2.3 надані нормативи капіталу АТ «Укресімбанк» в 2020-2022 роках. Всі вони відповідають нормативним вимогам НБУ [22].

Таблиця 2.3

Алгоритм розрахунку нормативів достатності капіталу

Показники	Оптимальне значення	На кінець року			
		2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1)	200 млн. грн.	11385557,42	16516572,27	14715183,29	7592710,42
Достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2)	Не менше 10-15%	15,26	24,88	20,64	7,39
Достатності основного капіталу (Н3)	Не менше 7%	9,73	18,01	12,40	3,71

Протягом усіх років значення є значно нижчими за оптимальне (200 млн. грн.), особливо у 2022 році, де показник впав до 7592710,42 тис. грн. Це свідчить про те, що організація має недостатній рівень капіталу для виконання своїх регулятивних зобов'язань. Низький рівень регулятивного капіталу може бути ознакою фінансових труднощів або недостатнього фінансування.

Показники були стабільно вищими за оптимальні 10-15% у 2019, 2020, та 2021 роках. У 2022 році значення знизилось до 7,39%, що нижче оптимального рівня. Високі значення у попередні роки свідчать про достатній рівень регулятивного капіталу для покриття ризиків. Однак, різке падіння у 2022 році свідчить про погіршення фінансового стану та підвищений ризик нестачі капіталу для покриття зобов'язань.

У 2019, 2020 та 2021 роках показники були вище оптимального мінімуму 7%, але у 2022 році впали до 3,71%. Це свідчить про те, що в попередні роки організація мала достатній основний капітал для забезпечення своєї фінансової стабільності. Значне зниження у 2022 році вказує на суттєві фінансові проблеми та можливі труднощі у підтриманні капіталу на необхідному рівні.

Дані свідчать про суттєве погіршення фінансового стану організації у 2022 році. Недостатність регулятивного та основного капіталу вказує на підвищений ризик фінансової нестабільності та можливу нездатність організації виконувати свої зобов'язання.

Таблиця 2.4

Показники, що характеризують фінансову стійкість АТ «Укрексімбанк» з точки зору достатності банківського капіталу [23]

Показники	Оптимальне значення	На кінець року			
		2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт надійності	Не менше 5%	6,78%	5,66%	6,93%	0,87%
Коефіцієнт фінансового важеля	Не більше 20%	1473,89%	1767,79%	1443,20%	11457,10%
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	Не менше 10%	6,35%	5,35%	6,48%	0,87%
Коефіцієнт захищеності власного капіталу		0,188	0,196	0,155	1,012
Коефіцієнт захищеності дохідних активів		- 0,275	- 0,314	- 0,309	- 0,576
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	12-15%	362,37%	423,16%	421,52%	513,84%

Виходячи з розрахунків в таблиці 2.4 оптимальним значенням коефіцієнта надійності повинно бути не менше 5%. У 2019 і 2021 роках банк підтримував цей коефіцієнт на рівні 6,78% та 6,93% відповідно, що є прийнятним. Однак, у 2020 і 2022 роках цей показник знизився до 5,66% та 0,87% відповідно, що свідчить про суттєве погіршення фінансової стійкості у 2022 році.

Оптимальне значення коефіцієнта фінансового важеля не повинно перевищувати 20%. Всі чотири роки показник значно перевищує оптимальне значення, зокрема у 2022 році він досягає 11457,10%, що вказує на високий рівень фінансового ризику і можливу загрозу банкрутства.

Оптимальне значення коефіцієнта участі власного капіталу у формуванні активів повинно бути не менше 10%. У 2019, 2020, та 2021 роках показник був нижчим за оптимальне значення (6,35%, 5,35%, та 6,48% відповідно), що вказує

на недостатній рівень власного капіталу. У 2022 році цей показник значно знизився до 0,87%.

Коефіцієнт захищеності власного капіталу суттєво зріс з 0,188 у 2019 році до 1,012 у 2022 році, що може вказувати на збільшення капіталу для покриття ризиків.

Показник коефіцієнта захищеності дохідних активів коливався між -0,275 і -0,576, показуючи загалом низький рівень захищеності активів.

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу значення якого знаходиться в діапазоні 12-15%. Значення цього коефіцієнта значно перевищували оптимальні протягом всіх років, зокрема у 2022 році досягнувши 513,84%. Це свідчить про надмірну залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Загальний аналіз показує, що фінансова стійкість банку значно погіршилась, особливо у 2022 році, через низькі показники коефіцієнтів надійності та участі власного капіталу у формуванні активів, а також надзвичайно високий коефіцієнт фінансового важеля. Це вказує на необхідність підвищення власного капіталу та зниження залежності від зовнішніх фінансових ресурсів для стабілізації фінансового стану банку.

2.3. Аналіз показників ліквідності і рентабельності

Дослідження ліквідності банку є виявлення того, наскільки банк дотримується нормативів ліквідності, визначених Національним банком України для контролю за станом ліквідності:

- коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCRBB);
- коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCRIB);
- коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR).

Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) - норматив ліквідності який встановлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого

очікуваного відпливу грошових коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стрес сценарію (чистий очікуваний відплив грошових коштів).

Банк розраховує коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) щоденно як співвідношення високоякісних ліквідних активів до чистого очікуваного відпливу грошових коштів відповідно до Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) ухваленої постановою Правління НБУ від 15.02.2018 № 101-рш [24].

Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) - норматив ліквідності який встановлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування достатній для забезпечення фінансування діяльності банку на горизонті один рік [25].

Банк розраховує коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) відповідно до Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) як співвідношення обсягу наявного стабільного фінансування (ASF) до обсягу необхідного стабільного фінансування (RSF).

Значення нормативів ліквідності банку наведені в таблиці 2.5. Банк демонструє достатній рівень ліквідності, який дозволяє забезпечити виконання зобов'язань перед клієнтами та підтримувати стабільну фінансову діяльність, незважаючи на деяке зниження показників за останні роки.

Таблиця 2.5.

Аналіз нормативів ліквідності АТ «Укресімбанк» за 2020-2022 роки

Показники	Оптимальне значення	На кінець року			
		2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR _{вв})	Більше 100%	829,32	526,21	223,14	181,84
Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR _{ів})	Більше 100%	413,34	460,92	195,02	305,05
Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR)	Більше 100%	-	-	121,38	117,5

Спостерігається різке зниження коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{ВВ}) з 2019 до 2022 року. У 2019 році банк мав значний запас ліквідності, але до 2022 року цей показник знизився більш ніж в чотири рази. Незважаючи на це, значення у 2022 році все ще перевищує 100%, що свідчить про те, що банк має достатньо ліквідних активів для покриття короткострокових зобов'язань.

Значення коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ів}) коливаються. Спостерігається збільшення з 2019 до 2020 року, після чого відбулося значне зниження у 2021 році, і часткове відновлення в 2022 році. Незважаючи на коливання, значення у 2022 році залишається достатньо високим і перевищує оптимальне значення в 100%, що вказує на належний рівень покриття ліквідністю в іноземній валюті.

Для показника чистого стабільного фінансування (NSFR) дані за 2019 та 2020 роки відсутні, але за 2021 і 2022 роки спостерігається перевищення оптимального значення. Це свідчить про те, що банк має достатній запас стабільного фінансування, яке дозволяє йому підтримувати довгострокову ліквідність.

Аналіз банківської ліквідності за методом коефіцієнтів є традиційним підходом до оцінювання рівня забезпеченості банку ліквідними коштами. Під час аналізу, крім нормативів НБУ, можуть додатково застосовуватись й інші показники, що характеризують ліквідність банку та фактори, які мають на її вплив. Отже, слід розглянути інші показники ліквідності. Ці показники наведені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

**Вихідні дані та розрахунок додаткових показників, що характеризують
ліквідність АТ «Укрексімбанк» в 2020-2022 роках**

Вихідні дані та розрахунок додаткових показників, що характеризують ліквідність банку «Банк» в 2020-2022 роках							
№	Показники	Значення станом на кінець				Відхилення, %	
		2019	2020	2021	2022	2021	2022
	Вихідні дані, тис. грн.						
1	Зобов'язання в депозитах усіх видів	76622052	115581838	121838196	177147928	105,41%	145,40%
2	Активи загальні	140346047	192835492	192086965	234155844	99,61%	121,90%
3	Зобов'язання всіх видів	131428892	182511236	179639611	232129766	98,43%	129,22%
4	Активи високоліквідні	33469935	49912943	42882304	81386107	85,91%	189,79%
5	Активи робочі	135377759	187601241	186678930	226888160	99,51%	121,54%
6	Активи дохідні	101651652	137318138	135526456	144908581	98,70%	106,92%
7	Активи в майні (основні засоби)	1616456	1967746	1850424	1986838	94,04%	107,37%
8	Видані кредити	53285804	48591484	69330616	82421873	142,68%	118,88%
Розрахунок додаткових коефіцієнтів ліквідності						Оптимальне значення	
1	Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку	106,78%	105,66%	106,93%	100,87%	Не менше 100%	
2	Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів	24,72%	26,61%	22,97%	35,87%	Не менше 20%	
3	Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	77,34%	75,24%	75,44%	62,43%	Близько 70-80%	
4	Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	0,70	0,42	0,57	0,47	X	
5	Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	0,27	0,28	0,25	0,36	X	

Коефіцієнт загальної ліквідності завжди перевищує 100%, що свідчить про здатність банку своєчасно виконувати свої зобов'язання. У 2022 році спостерігається незначне зниження до 100,87%, що наближається до мінімального оптимального значення, але все ще відповідає нормативу.

Коефіцієнт відношення високоліквідних активів до робочих активів завжди перевищує 20%, що відповідає оптимальному значенню. У 2022 році він значно зріс до 35,87%, що свідчить про зростання частки високоліквідних активів у складі робочих активів, і це позитивно впливає на ліквідність банку.

Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань знизився з 77,34% у 2019 році до 62,43% у 2022 році. Це значення нижче оптимального діапазону 70-80%, що може вказувати на недостатню забезпеченість зобов'язань ресурсами і потребує уваги для поліпшення ліквідності.

Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів, демонструє стабільні значення і значно нижчий за одиницю, що є позитивним знаком. Це означає, що банк видає кредити в обсягах, які не перевищують обсяг залучених депозитів, забезпечуючи достатній рівень ліквідності.

Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань залишався стабільним протягом аналізованого періоду і навіть зріс до 0,36 у 2022 році. Це свідчить про покращення ліквідності і зниження ризику неплатоспроможності.

Банк демонструє стабільні показники ліквідності, що відповідають або перевищують оптимальні значення. Це свідчить про його здатність ефективно управляти ліквідністю і своєчасно виконувати свої зобов'язання.

Національний банк України визначив чотири класи банків за рівнем рентабельності, встановивши для кожної з них такі граничні значення показників [26]:

- високорентабельні банки: рентабельність активів - більше 2%, рентабельність капіталу - більше 10%;
- достатньо рентабельні банки: рентабельність активів - від 1% до 2%, рентабельність капіталу - більше 7%;

- низькорентабельні банки: рентабельність активів - від 0% до 1%, рентабельність капіталу - більше 0%;

- неприбуткові банки: рентабельність активів і капіталу - менше 0%.

Правова база щодо переліку відносних показників та методики їх розрахунку представлена трьома документами:

- Рішенням Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків «Про заходи щодо підвищення рентабельності діяльності банків», згідно з яким, показниками ефективності є рентабельність активів (РА – в міжнародній практиці ROA) та рентабельність капіталу (РК - в міжнародній практиці ROE) [26];

- «Положенням про плани відновлення діяльності банків України та банківських груп» (Додаток 2), в якому йдеться про такі показники, як чиста процентна маржа, чистий спред (SPRED), співвідношення операційних витрат до операційних доходів [27].

- «Методичними рекомендаціями щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України», в яких міститься методика оцінки прибутковості та ефективності діяльності банку (в межах управлінського обліку банків) і пропонуються до визначення такі показники, як чиста процентна маржа, прибутковість активів (ROA), прибутковість капіталу (ROE), скоригований на ризик прибуток; співвідношення прибутку та ризиків, показник мультиплікатора капіталу, RAROC – відношення скоригованого на ризик прибутку до капіталу під ризиком (економічного капіталу) тощо [28].

Показник рентабельності активів (ROA) визначається відношенням чистого прибутку (ЧП) до сукупних активів банку (А):

$$ROA = \frac{\text{ЧП}}{A} * 100\% \quad (2.1)$$

Кожен банк України визначає цей індикатор в необхідному порядку станом на кінець року або на будь-яку дату, яка є значущим для зацікавлених у банківській діяльності осіб. У свою чергу НБУ обчислює цей показник як

індикатор результативності діяльності банків на основі відомостей усіх учасників банківської системи, та оприлюднює отриманий результат на веб-сайті.

У міжнародному досвіді багато експертів оцінюють даний показник найкращим для оцінювання ефективності роботи менеджерів банку. Банк ефективно використовує наявні ресурси в тому випадку, коли значення показника не менше 1 %;

Рентабельність капіталу або норма прибутку на капітал (ROE) розраховується як відношення чистого прибутку (ЧП) до балансового капіталу (К):

$$ROE = \frac{\text{ЧП}}{\text{К}} * 100\% \quad (2.2)$$

Даний коефіцієнт показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн капіталу банку і характеризує економічну віддачу капіталу, спроможність власних коштів банку генерувати прибуток. Даний показник дозволяє оцінити спроможність гарантування фактичного збільшення власного капіталу в розмірах, адекватних зростанню ділової активності.

У міжнародному досвіді стандартом прибутку на капітал є основним показником ефективності діяльності банку. Банк працює ефективно в тому разі, коли значення показника не менше 7 %.

Таблиця 2.7

Зміни у показниках рентабельності активів (ROA) та рентабельності капіталу (ROE) для АТ «Укрексімбанк» протягом 2020-2022 роках.

Показники	2019	2020	2021	2022
ROA	4,69%	-2,90%	1,41%	-3,29%
ROE	0,74%	-54,16%	21,77%	-380,77%

Аналізуючи таблицю 2.7 можна зробити такі висновки, що обидва показники демонструють велику нестабільність протягом аналізованого періоду.

Це може бути ознакою як зовнішніх економічних проблем, так і внутрішніх управлінських помилок. Значні негативні значення ROA та ROE в 2020 та 2022 роках свідчать про серйозні фінансові труднощі, які потребують детального аналізу та стратегічних рішень для покращення ситуації. В цілому, таблиця відображає складну фінансову ситуацію в банку з тенденцією до погіршення у певні роки, що вимагає глибшого аналізу та прийняття заходів для стабілізації фінансового стану.

Для оцінки ефективності видатків банку використовується показник прибутковості видатків (Rв), який розраховується за такою формулою [29]:

$$R_v = \frac{ЧП}{Витрати\ банку} * 100\% \quad (2.3)$$

Прибутковість (рентабельність) доходу розраховується у такий спосіб [29]:

$$R_d = \frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Доходи банку}} * 100\% \quad (2.4)$$

Оптимальне значення цього показника 7—8 %. Він показує кількість грошових одиниць, які припадають на одну грошову одиницю доходу, або частку прибутку в доході. Його значення скорочується у випадку збільшення витрат.

Показник прибутковості доходу відображає здатність менеджменту банку контролювати власними витрати. Підвищення цього показника свідчить про гармонізацію структури ресурсної бази, тобто зменшення, наскільки це можливо, частки коштовних (дорогих) інструментів.

Таблиця 2.8

Динаміка показників прибутковості видатків (Rв) та прибутковості (рентабельності) доходу (Rд) АТ «Укрексімбанк» за період з 2020 по 2022 рік

Показники	2019	2020	2021	2022
Rв	-0,52%	46,88%	-53,98%	91,32%
Rд	51,50%	98,63%	128,78%	88,06%

Виходячи з таблиці 2.8 показник прибутковості видатків (Рв) демонструють значні коливання, що вказує на нестабільність ефективності витрат банку протягом аналізованого періоду. Показник прибутковості доходу (Рд) показують загальне зростання до 2021 року з деяким зниженням у 2022 році, що свідчить про відносно ефективне управління витратами, хоча і з певними викликами у 2021 році. Збільшення (Рв) у 2022 році до 91,32% є позитивним сигналом про поліпшення управління видатками, однак зменшення (Рд) свідчить про можливі виклики у підтримці стабільної прибутковості доходів.

Оптимальне значення показника прибутковості доходу (Рд) знаходиться у межах 7—8 %, що значно нижче від наведених у таблиці значень, отже, банк має високу прибутковість, але можливо не оптимальну структуру витрат.

Прибутковість акцій (EPS), показники рентабельності активів та рентабельності капіталу не дають відповіді на питання: з якою успішністю банк працює в інтересах його власників. Тому банкіри й акціонери банку стежать за показником прибутку на одну акцію [30]:

$$EPS = \frac{\text{ЧП}}{N} * 100\% \quad (2.5)$$

де N – кількість звичайних акцій банку, що знаходяться в обігу.

Таблиця 2.9

Значення EPS в АТ «Укресімбанк» 2020-2022 роках

Показники	2019	2020	2021	2022
EPS	0,25%	-17,94%	8,69%	-24,75%

В таблиці 2.9 значення прибутку на акцію за ці чотири роки демонструють значну волатильність. Позитивний прибуток на акцію у 2019 та 2021 роках свідчить про прибутковість у ці роки, тоді як негативний прибуток на акцію у 2020 та 2022 роках вказує на періоди збитків. Такі коливання прибутку на акцію підкреслюють проблеми, з якими зіткнувся банк у підтримці стабільної

прибутковості. Банкіри та акціонери уважно стежать за EPS, щоб оцінити успішність банку в роботі в інтересах його власників.

Чиста процентна маржа - співвідношення чистого процентного доходу банку (процентні доходи мінус процентні витрати) до середньої величини чистих активів або підпроцентних активів. Свідчить про майстерність керівництва банку у виконанні основної функції банку – фінансового посередництва [31].

Чиста процентна маржа (ЧПМ) дорівнює:

$$\text{ЧПМ} = \frac{\text{ПД}-\text{ПВ}}{\text{ЗА}} * 100\% \quad (2.6)$$

де ПД та ПВ - відповідно процентні доходи та витрати.

І ті активи, проценти за якими не нараховуються, і пасиви, проценти за якими не сплачуються, мають суттєвий вплив на чисту процентну маржу. Так Це відбувається через те, що активи, за якими не нараховуються проценти, є тягарем на дохід, особливо якщо вони фінансуються за рахунок непроцентних пасивів; у той час, як депозити, за якими не нараховуються проценти, надходження збільшують, особливо якщо за їх рахунок фінансуються ті активи, за якими нараховуються високі проценти. Чиста процентна маржа характеризує можливість банку отримувати дохід, а саме диференціальний процентний дохід, у відсотках до чистих активів. Нормативне значення не менше ніж 4,5%.

Зменшення процентної маржі сигналізує про загрозу банкрутства. Основними причинами зменшення процентної маржі є: зниження процентних ставок за кредитами; подорожчання ресурсів; скорочення питомої ваги дохідних активів у загальному їх обсязі; хибна процентна політика.

Оскільки банк надає як процентні, так і комісійні послуги, він може визначити як процентну, так і непроцентну маржу. Різниця в визначенні показників процентної та непроцентної маржі стосується виключно чисельника: для процентної маржі - це прибуток за процентними операціями, для непроцентної – за комісійними.

Чиста комісійна маржа (ЧКМ) – процентне вираження чистого комісійного доходу відносно середніх процентних активів:

$$\text{ЧКМ} = \frac{\text{Дк} - \text{Вк}}{\text{ЗА}} * 100\% \quad (2.7)$$

де Дк та Вк – відповідно комісійні доходи та витрати.

Таблиця 2.10

Показники чистої процентної маржі (ЧПМ) та чистої комісійної маржі (ЧКМ) АТ «Укрексімбанк» з 2020 по 2022 роки.

Показники	2019	2020	2021	2022
ЧПМ	1,27%	-3,96%	2,35%	1,71%
ЧКМ	0,46%	0,28%	0,44%	0,39%

Загалом з таблиці 2.10 банк демонструє змінну динаміку своїх показників чистої процентної та комісійної маржі. Особливо помітне зниження ЧПМ у 2020 році, яке могло бути зумовлене зовнішніми економічними чинниками або внутрішніми проблемами банку. Відновлення показників у наступні роки свідчить про спроби банку покращити свою діяльність. Показники ЧКМ також показують певні коливання, проте залишаються на низькому рівні, що може вказувати на необхідність вдосконалення стратегії отримання комісійних доходів.

Коефіцієнт дієздатності або «коефіцієнт окупності витрат доходами» (Кд) визначає розмір доходу на 1 гривню витрат. Він розраховується як відношення доходів банку (Д) до витрат (В):

$$\text{Кд} = \frac{\text{В}}{\text{Д}} * 100\% \quad (2.8)$$

Цей показник дає змогу оцінити діяльність банку, ефективність інтегрованого управління активами та пасивами з точки зору прибутковості;

Коефіцієнт ефективності діяльності (КЕД), передбачений «Положенням про порядок визначення банків-агентів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб» [30], розраховується як співвідношення загальноадміністративних витрат (ЗА) до чистого операційного доходу (ЧОД), що включає чистий процентний дохід, чистий комісійний дохід, чистий інший операційний дохід:

$$\text{КЕД} = \frac{\text{ЗА}}{\text{ЧОД}} * 100\% \quad (2.9)$$

Таблиця 2.11

Розрахунок коефіцієнта дієздатності (Кд) та коефіцієнта ефективності діяльності (КЕД), для АТ «Укрексімбанк» за 2020 по 2022 рік

Показники	2019	2020	2021	2022
Кд	-1031,55%	221,29%	-238,57%	93,31%
КЕД	-13651,02%	-2812,29%	3247,69%	1446,65%

В таблиці 2.11 значення коефіцієнта дієздатності коливаються від дуже негативних до позитивних, що вказує на значні зміни у доходах і витратах банку протягом аналізованого періоду.

Значення коефіцієнта ефективності діяльності також демонструють великі коливання. Негативні значення у 2019 та 2020 роках свідчать про високі загальноадміністративні витрати у порівнянні з чистим операційним доходом, тоді як у 2021 та 2022 роках цей показник став позитивним, що може свідчити про покращення ефективності діяльності банку.

Загалом, значні коливання обох коефіцієнтів свідчать про нестабільність у фінансовій діяльності банку за даний період.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «УКРЕКСІМБАНК»

3.1. Рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості

Фінансова стійкість є ключовим елементом успіху будь-якої банківської установи. Щоб залишатися конкурентоспроможними, банки повинні регулярно оцінювати свій економічний потенціал, розробляти ефективні стратегії розвитку та відстежувати фінансовий стан не лише своєї установи, а й своїх конкурентів.

Фінансова стійкість банку залежить від кількох основних факторів:

- капітальна стабільність;
- ресурсна база;
- структурна стабільність.

Капітал відіграє вирішальну роль у забезпеченні фінансової стійкості банку. Він не лише створює довіру серед клієнтів і вкладників, але й допомагає банку витримувати фінансові труднощі. Початковий капітал, який формується зі статутного фонду, дозволяє банку розпочати свою діяльність, інвестуючи в необхідну інфраструктуру та найм персоналу.

З часом виникає потреба в додатковому капіталі для розширення спектру послуг та впровадження новітніх технологій. Це, у свою чергу, підвищує конкурентоспроможність банку на ринку та забезпечує кращі умови для клієнтів.

Капітал також служить амортизатором для банку в разі фінансових втрат або неефективної діяльності, захищаючи його від банкрутства. Таким чином, належне управління капіталом є основою для забезпечення довгострокової фінансової стійкості банківської установи.

Стійкість ресурсної бази є ключовим елементом фінансової стійкості банку і включає кілька важливих аспектів:

- Залежність банку від умов економіки: економічне здоров'я країни безпосередньо впливає на діяльність банківської установи.

- Управління фінансових потоків: ефективний моніторинг і управління внутрішніми фінансовими потоками забезпечує стабільність банку.

- Рівень взаємодії відносин банків: тісна співпраця з іншими банками сприяє підвищенню стійкості банку.

- Надійність збільшення ресурсної бази: постійний приплив ресурсів є основою для надійної діяльності банку.

- Вклади фізичних осіб: велика частка вкладів фізичних осіб сприяє стабільності фінансових ресурсів банку.

- Обслуговування бюджетних коштів: робота з бюджетними коштами додає банку фінансової стійкості.

Інструменти управління та формування фінансової стійкості банку включають [31]:

- Капітал: основний ресурс для забезпечення фінансової стабільності.

- Фінансової установи: якість і структура активів визначають надійність банку.

- Зобов'язання: управління зобов'язаннями впливає на фінансову стабільність.

- Прибуток: рівень прибутковості є показником ефективності діяльності банку.

- Ліквідності: здатність банку швидко перетворювати активи у грошові кошти для виконання своїх зобов'язань.

Ці показники визначають основні об'єкти управлінського впливу [31]:

- Рівень капіталізації.

- Якість активів.

- Зобов'язання банку.

- Рівень прибутковості та ліквідності.

- Якість самого управління.

Великий вплив на показники стійкості має достатність капіталу. Суттєва частка власного капіталу дає можливість для банку відчувати себе надійно, при наданні послуг. В банку наявний резервний запас ресурсів, який він може використовувати, але банк не буде мати значних прибутків.

Головною ціллю, є визначення найкращого розміру власного капіталу у банку, це дає змогу забезпечити нормальну стійкість фінансової установи.

Для поліпшення становища у банківській сфері необхідно впровадити:

- стійкість національної грошової одиниці: контроль пропозиції іноземних грошових одиниць, зменшення доларизації національної економіки;
- стійкість банківської системи: гарантування вкладів, поліпшення управління ризиками, обмеження кредитного тиску на позичальників;
- стимулювання процесів реорганізації банків: правове врегулювання заходів що до стабільності функціонування банків.

Також доречним було б запровадити більше вимог до нових банків, тому, що вони не завжди дотримуються регламентів затверджених НБУ. Це сприятиме досягненню більш стійкого становища для банку й дасть змогу повернути довіру людей до банківської установи. Громадяни понесуть кошти до банків й таким чином забезпечать достатній обсяг капіталу. Крім того це сприятиме зменшенню вартості послуг.

Забезпечення фінансової стійкості банку має бути основним завданням під час планування. Стан економіки в країні характеризується кризовими явищами й нестійкістю на валютних ринках.

Стабільний розвиток банку забезпечується стратегією збільшення капіталу, яка ґрунтується на системі пошуку ресурсів, такими джерелами можуть бути:

- державна докапіталізація;
- збільшення внаслідок злиття банків;
- ефективна оптимізація корпоративного керування;
- продаж акцій на ринку цінних паперів;
- емісії;

- реінвестування прибутку установи;
- використання субординованого боргу.

Завдяки збільшенню клієнтського сектора на ринку кредитування, який може зростати серед продуктів клієнтського кредитування, збільшення активів банку може бути досягнуто.

За для зниження ризиків тиску зовнішнього середовища, для банків - необхідно впроваджувати систему ризик-менеджменту та метод «стрес-тестування» [32]. Вони дають змогу вчасно виявити вразливість й впровадити актуальні дії для їх усунення. Як засобами підтримки стійкості банку можуть бути застосовані методи бенчмаркінгу та аутсорсингу.

Регулярний моніторинг фінансової стійкості дасть змогу вчасно знайти всі вразливі точки та недоліки роботи банку та впровадити зміни в план розвитку банку для зменшення ризиків.

3.2. Удосконалення механізму управління фінансовою стійкістю АТ «Укрексімбанк»

Управління стійкістю банку вимагає об'єктивного оцінювання теперішнього й очікуваного стану банківської установи, узгоджене керування ресурсами, прийняття оптимальних рішень, які б сприяли підтриманню стійкості.

Основною передумовою для ефективної діяльності системи управління стійкості є дотримання певних правил [33]. До ключових можна віднести:

- принцип комплексності процесу управління фінансовою стійкістю;
- принцип альтернативних підходів та організаційних рішень для досягненні поставленої мети;
- принцип гнучкості механізму й процесу управління фінансовою стабільністю банку.

Теоретичні основи першого та аналітична частина другого розділу дозволили окреслити головні переваги та недоліки роботи АТ «Укрексімбанк» й зробити висновки, щодо удосконалення системи керування фінансової стійкості.

Одним із значущих аспектів для підвищення рівня фінансової стійкості є диверсифікація, тобто володіння різноманітними активами, які мають різний ступінь ризиків, з ціллю зменшення загальної небезпеки портфеля. Диверсифікація діяльності банку є значущим фактором задля забезпечення стабільності банку. Значний ступінь диверсифікації може бути реалізований через впровадження новітніх продуктів.

Алгоритм диверсифікації АТ «Укрексімбанк»:

- створення завдань на основі ретроспективного аналізу роботи;
- визначення критеріїв й систематизація даних;
- знаходження допустимих відхилень з урахуванням всіх подій й прогнозування майбутніх подій;
- подій, які вплинули позитивно або негативно на результати діяльності;
- відбір фахівців для аналізу процесу диверсифікації;
- аналіз впливу імовірнісних подій на результати АТ «Приватбанк»;
- складання висновків про результативність керування диверсифікацією послуг банку.

Раціональне розміщення капіталу було б доцільним для банку. В основі стійкості банку є розмір власного капіталу. Він забезпечує необхідну кількість коштів, які можливо використати для повернення вкладів й створити резерв для погашення боргів. Це пояснюється кризовими явищами в країні, які дали можливість зрозуміти, наскільки важливо вчасне розміщення ресурсів, оскільки вони призводять до вагомих економічних результатів для банку й його системи.

Ефективне управління капіталом має важливу роль для забезпечення стабільності активів і зобов'язань банку, зростання рівня капіталізації й стійкості як банку, так і банківської системи.

Покращення оцінки стійкості банку має бути з урахуванням небезпеки. Задля підтримання цього необхідно збільшити значення самоконтролю

результативності дій й контролю за ними. Також слід визначити три ключові напрямки покращення керування банком:

- знаходження й усунення збиткових та не вигідних філій банку. У цьому разі скоротяться робочі витрати та підвищується економічні показники і рентабельність фінансової організації.

- знаходження проблемних філій, до яких потрібно вжити дії перетворення, покращення й підвищення рівня сервісу.

- Поетапний перехід до застосування інших методів реалізації фінансових сервісів (автомати, банкомати, кутки самостійного обслуговування). Великий розширення віддаленого сервісу споживачів через контактні центри та платформи цифрових банків.

Створення надійного позикового портфеля для банку має ключове роль задля його прибуткової діяльності. Огляд позикової роботи фінансової установи – це база для результативного керування. Вона охоплює:

- аналіз результативності фінансових систем керування кредитними ризиками;

- аналіз рівня потенційного ризику;

- передбачення прибутковості позикових угод;

- встановлення ступеня небезпек позикового портфеля.

Вказані раніше методи покращення фінансової стійкості банківської установи, мають значний вплив на конкурентоспроможність фінансової установи і повинні бути повністю впроваджені. Тому усі клієнтів очікують на ці вигоди:

- вигода продукту, його оборотність й результативність функціонування;

- нововведення;

- здатність прийняти на себе керування безпекою споживача;

- кваліфікованість на вищому рівні;

- всевітня орієнтація;

- компетентність діяльності.

Щодо покращення законодавчої основи економічної стабільності фінансової установи, головними напрямками є:

- покращення законодавства, доповнення його потрібними правовими документами;
- збільшення кваліфікованої спроможності й професійного статусу керівництва;
- збільшення ролі захисту вкладів;

Тому, цього можна досягти, впровадивши методи щодо підвищення економічної стійкості фінансової організації.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

4.1. Охорона праці в банківській сфері

Головною проблемою сучасності є розв'язання та запровадження принципів щодо охорони праці у багатьох формах діяльності, зокрема у фінансовій сфері. Загалом управління охороною праці - це готовність, ухвалення та втілення рішень що до здійснення адміністративних, інженерних, санітарних і медичних заходів, орієнтованих на охорону здоров'я та робочої здатності людини в ході трудової діяльності.

Ціллю охорони праці є охорона, збереження здоров'я і робочої здатності, через дієве управління охороною праці, підтримання визначених законодавчою базою умов безпек праці.

Основними правовими документами, що окреслюють ключові засади щодо охорони праці є Кодекс законів про працю, Закони України «Про охорону праці», «Про систему громадського здоров'я», «Кодекс цивільного захисту України». Стосунки між працівниками банківської установи та працедавцем з аспектів охорони праці регламентуються відповідною частиною розділу колективного договору [34-37].

Уповноважені особи, які очолюють діяльність із охорони праці, протипожежної безпеки, забезпечують виконання юридичних, суспільно-економічних, управлінсько-технічних та інших методів і дій орієнтованих на збереження життя, здоров'я і робочої здатності персоналу банківської установи є керівництво банку, помічники керівника, начальники відділів та начальники підрозділів банківської установи.

У філії банку створені та ухвалені настанови з охорони праці, які встановлюють регламенти здійснення конкретних завдань та норми поведінки персоналу під час виконання цих завдань. Додатково, наявний реєстр

розповсюдження настанов із захисту праці та облік запису інструктажів. У першому зазначено дані про надання настанов для застосування у банках, у другому здійснюється запис про дату проведення інструктажу та підпис співробітника, який проходив інструктаж. Реєстр проведення інструктажів ведеться у кожному окремому відділі банку.

Керівництво банку забезпечує адекватні умови праці персоналу щодо захисту, дотримувати санітарних стандартів, створює регламенти, настанови, інші правові документи з тем охорони праць [38].

Працівники, так само, мають обов'язок виконувати умови трудової дисципліни, безпечних умов праці, типових правил внутрішнього службового розпорядку, що застосовуються у банку, правових та інших нормативних документів про охорону праці.

Небезпечними виробничими факторами є: фізичні, хімічні, біологічні фактори, фактори трудового процесу. За комп'ютером працівники переважно наражаються на вплив психофізіологічних й фізичних ризикованих виробничих факторів [39].

У відділі фінансів банку АТ «Укресімбанк» можуть існувати різноманітні небезпечні та шкідливі фактори. Одним із них є психологічне навантаження, пов'язане з високою відповідальністю, необхідністю приймати важливі рішення в обмежений час, що може призводити до стресу та перевтоми. Професійні захворювання можуть виникати внаслідок тривалого сидіння, що викликає болі у спині, порушення постави та проблеми з кровообігом. Зорове навантаження, викликане тривалою роботою за комп'ютером, може призводити до синдрому комп'ютерного зору, сухості очей та зниження зору. Хронічний стрес, спричинений високою відповідальністю та навантаженням, може призводити до серцево-судинних захворювань, депресії та розладів сну. Неправильне освітлення також є фактором ризику, що може викликати зорове перенапруження та головні болі. Шум в офісі, такий як розмови колег чи дзвінки телефонів, може негативно впливати на концентрацію та загальне самопочуття працівників.

Роботодавець забезпечує працівників відділу фінансів комфортними та безпечними умовами праці. Ергономічні робочі місця з зручними стільцями з регульованою висотою та підтримкою спини, а також належними столами. Регулярні перерви для працівників, особливо для тих, хто працює за комп'ютером, допомагають зменшити навантаження на очі та опорно-руховий апарат. Засоби захисту зору, такі як спеціальні захисні екрани або окуляри, є важливими для збереження здоров'я очей. Доступ до психологічної підтримки або консультантів з управління стресом допоможе працівникам справлятися з психологічним навантаженням.

Електробезпека є важливим аспектом охорони праці в банку. Використовується офісна техніка, комп'ютери, принтери та копіювальні апарати, які працюють від стандартної мережі з напругою 220 В. Основні вимоги включають регулярну перевірку електропроводки та технічного стану електромереж, забезпечення заземлення та ізоляції усіх електроприладів. Використання справних електроприладів та заборона на використання пошкоджених або несправних приладів є обов'язковими заходами. Роботодавець забезпечує регулярне навчання персоналу правилам безпеки при роботі з електроприладами.

Зважаючи на те, що електронні статичні заряди здатні збирати пилюку й інші небезпечні частинки, які є у кімнаті організації, неодмінно щоденно здійснюється вологе прибирання зони.

Кімнати організації, де розташовані комп'ютери, кожен годину роблять провітрювання. Співробітникам, які працювали за комп'ютером, по завершенню трудового дня радиться помити руки гарячою водою з миючим засобом. Фінансовим службовцям рекомендується кожен годину роботи перерви, а час постійної роботи без встановленої перерви не повинен бути більше двох годин. На час перерви потрібно покинути кімнату, де розташовані комп'ютери. Також у зонах, де розміщена техніка, вживати харчі суворо неприпустимо.

Співробітники фінансових закладів, які будуть працювати з електронним обладнанням, неодмінно повинні пройти первинний, а надалі регулярний

лікарський огляд, інструктажі з охорони праці та протипожежної безпеки. Повторюваний інструктаж для службовців фінансових закладів, які працюють з електронними технологіями, проводять один раз на півроку, а регулярні лікарські огляди проходиться один раз на два роки.

Не дозволяється поруч з трудовим місцем наявність вибухових та легкозаймистих матеріалів.

Організація робочого місця включає розміщення обладнання таким чином, щоб монітори були на рівні очей, а клавіатури та миші - на зручній висоті. Кожен працівник має достатньо простору для комфортної роботи. Наявність зон для відпочинку та розслаблення під час перерв є важливим аспектом для збереження здоров'я та продуктивності працівників.

Освітлення відіграє ключову роль у створенні комфортних умов праці. Природне освітлення забезпечується через вікна, які повинні давати достатню кількість світла. Штучне освітлення має бути організоване з використанням люмінесцентних та LED-ламп для загального та місцевого освітлення.

У фінансовій організації наявні набори невідкладної медичної допомоги. Співробітники знають, як забезпечувати екстрену лікарську підтримку та взаємодопомогу у разі травм та пошкоджень.

Забезпечення оптимального мікроклімату є важливим аспектом охорони праці. Оптимальне значення температури повітря: холодного періоду року повинно бути 22-24 °C, відносна вологість 60 – 40% та швидкість руху повітря не більше ніж 0,1 м/сек.; а теплого періоду року повинно бути 23-25 °C, відносна вологість 60 – 40% та швидкість руху повітря не більше ніж 0,3 м/сек.

Вентиляція здійснюватися через регулярне провітрювання та використання кондиціонерів. Це допоможе підтримувати здоров'я працівників та підвищувати їх продуктивність [40].

Філія обладнана пожежною системою, яка зв'язана з панеллю контролю служби надзвичайних ситуацій. Для уникнення впливу на осіб шкідливих факторів займання у філії передбачено виведення співробітників та відвідувачів

з приміщення. План евакуації встановлений на дошці поруч з інструкціями пожежної безпеки.

Відділ фінансів банку займає площу близько 60 квадратних метрів залежно від кількості працівників. У середньому у відділі фінансів працює 20 осіб, що дозволяє забезпечити ефективну роботу та належний рівень комунікації між працівниками.

Юридична адреса офісу банку (філії) АТ «Укрексімбанк»: Україна, м. Миколаїв, вул. Декабристів, 25-А. Ця адреса є офіційною та вказується в усіх юридичних документах банку [41].

Дотримання вищезазначених заходів дозволить створити безпечні та комфортні умови праці у відділі фінансів банку АТ «Укрексімбанк». Це сприятиме зниженню ризику професійних захворювань та підвищенню ефективності роботи співробітників. Охорона праці є важливим аспектом діяльності будь-якої організації, тому її забезпечення вимагає постійної уваги та систематичного підходу.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження теоретичних та практичних питань оцінки фінансової стійкості банківської установи можна зробити наступні висновки:

1. Фінансова стійкість банківської установи визначається її здатністю ефективно функціонувати і виконувати свої зобов'язання перед клієнтами та іншими зацікавленими сторонами в умовах зовнішніх і внутрішніх змін. Важливими складовими фінансової стійкості є ліквідність, рентабельність, капіталізація та інші фінансові показники.

2. Для оцінки фінансової стійкості банку необхідно використовувати широкий спектр фінансових звітів та інших джерел інформації, які дозволяють комплексно оцінити фінансовий стан банку. Важливою є надійність та актуальність даних, що використовуються для аналізу.

3. Існують різні методи оцінки фінансової стійкості банку, які включають аналіз фінансових коефіцієнтів, моделей прогнозування банкрутства, аналіз чутливості та стрес-тестування. Вибір методу залежить від конкретних умов і цілей аналізу.

4. Аналіз фінансової установи АТ «УКРЕКСІМБАНК» в 2020-2022 роках дозволяє зробити наступні висновки:

4.1. Спостерігається тенденція зменшення питомої ваги кредитного портфеля в активах банку, що свідчить про зниження кредитних ризиків та попиту на кредитні кошти. Банк компенсував доходи від кредитної діяльності інвестиціями в цінні папери. Питома вага інвестиційних цінних паперів в структурі активів значно змінювалася за аналізований період: 46,01% (2020), 34,46% (2021), 26,69% (2022). Також значна частина активів банку знаходиться в грошових коштах, зростаючи з 23,85% (2019) до 34,76% (2022).

4.2. Показник питомої ваги кредитно-інвестиційного портфеля в активах банку зменшився з 72,43% (2019) до 61,89% (2022), що свідчить про зміну

стратегії банку з активної до пасивної кредитно-інвестиційної політики в 2022 році.

4.3. Фінансова стійкість банку характеризується стабільністю капіталу. Достатність капіталу оцінюється шляхом розрахунку коефіцієнту достатності капіталу, який має відповідати нормативним вимогам Національного банку України (не менше 10%). У таблицях надаються нормативи капіталу банку за 2020-2022 роки, що демонструють відповідність цим вимогам.

4.4. Ресурсна база банку зросла в 2020-2022 роках за рахунок збільшення залучених коштів. Власний капітал зменшився на 6891077 тис. грн за абсолютним розміром, тоді як залучений капітал зріс на 100700874 тис. грн. Найбільшу частину пасивів становлять кошти клієнтів, частка яких збільшилася з 54,60% до 75,65% в структурі пасивів, що свідчить про зростання довіри до банку.

4.5. Аналіз нормативів достатності капіталу протягом усіх років є вищими за оптимальні, але особливо у 2022 році, показники впали. Це свідчить про те, що організація має недостатній рівень капіталу для виконання своїх зобов'язань, погіршення фінансового стану та суттєві фінансові проблеми.

4.6. Аналіз показників, що характеризують фінансову стійкість АТ «Укрексімбанк» з точки зору достатності банківського капіталу показали, що оптимальним значенням коефіцієнта надійності повинно бути не менше 5%., однак, у 2020 і 2022 роках цей показник знизився від 5,66% та 0,87% відповідно, що свідчить про суттєве погіршення фінансової стійкості у 2022 році. Оптимальне значення коефіцієнта фінансового важеля не повинно перевищувати 20%, всі чотири роки показник значно перевищує оптимальне значення. Оптимальне значення коефіцієнта участі власного капіталу у формуванні активів повинно бути не менше 10%, всі показник були нижчим за оптимальне значення що вказує на недостатній рівень власного капіталу. Коефіцієнт захищеності власного капіталу суттєво зріс з 0,188 у 2019 році до 1,012 у 2022 році, що може вказувати на збільшення капіталу для покриття ризиків. Показник коефіцієнта захищеності дохідних активів коливався між -0,275 і -0,576, показуючи загалом

низький рівень захищеності активів. Коефіцієнт мультиплікатора капіталу значення якого знаходиться в діапазоні 12-15%. Значення цього коефіцієнта значно перевищували оптимальні протягом всіх років. Загальний аналіз показує, що фінансова стійкість банку значно погіршилась, особливо у 2022 році,

5. Для підвищення фінансової стійкості АТ «Укрексімбанк» рекомендується впроваджувати сучасні методи управління ризиками, підвищувати рівень капіталізації, розширювати спектр фінансових послуг та покращувати якість обслуговування клієнтів. Ефективне управління фінансовою стійкістю потребує вдосконалення механізмів внутрішнього контролю, підвищення кваліфікації персоналу та використання сучасних інформаційних технологій для моніторингу фінансових показників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довгаль Ю. С. Чамара Р. О. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення: Вісник Університету банківської справи Національного банку України, 2014. 104-107 с. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VUbsNbU_2014_3_24)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VUbsNbU_2014_3_24](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VUbsNbU_2014_3_24)

2. Золковер А.О., Гуменюк А.О. Методи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків. International scientific journal, 2015. 32-35 с. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=mnj_2015_2_8)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=mnj_2015_2_8](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=mnj_2015_2_8)

3. Юрчишена Л.В., Подолян С.В. Оцінка фінансової стійкості комерційного банку. Регіональна бізнес економіка та управління, 2013. 72-79 с. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Rbetu_2013_3_13)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Rbetu_2013_3_13](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Rbetu_2013_3_13)

4. Русіна Ю.О., Легейда А.Г. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. International scientific journal, 2015. 87-90 с. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=mnj_2015_2_17)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=mnj_2015_2_17](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=mnj_2015_2_17)

5. Дзюблюк О.В. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія. Тернопіль: ФОП,

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/19043/1/Монографія%20БС.pdf>

6. Ruza, C., de la Cuesta-González, M., & Paredes-Gazquez, J. Banking system resilience: an empirical appraisal. *Journal of Economic Studies*, 2019. 12p. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JES-06-2018-0199/full/html>

7. Довгаль Ю. С. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*, 2014. 104-107 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VUbsNbU_2014_3_24

8. Максимова А.В. Оцінка фінансової стійкості банку: Методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 2014. 205-208 с. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/157.pdf

9. Марич М.Г. Оцінка фінансової стійкості комерційних банків України на сучасному етапі розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2017. 698-703 с. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/142.pdf>

10. Нетудихата К.Л., Пташнюк І.В. Рейтингове оцінювання діяльності банківських установ (на прикладі середніх банків України). *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Випуск 2-2 (08)/2017. 94-98 с. URL: http://e-visnyk.dniprondise.in.ua/journals/2-08-2017_2.pdf

11. Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS: затверджено постановою правління НБУ від 8.05.2002 р. № 171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02#Text>

12. Герасимович А.М., Алексеєнко М.Д., Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: підручник. К.: КНЕУ, 2004. 599 с. URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/315/54/1/4/#45748>

13. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: затверджено постановою правління НБУ від 24. 10. 2011 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>

14. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: затверджена постановою правління НБУ від 15.12. 2017. №803-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text>

15. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 520 с. URL: <https://portal.iapm.edu.ua/portal/media/books/d387e9dddbda4e60bea8f326759b4c51.pdf>

16. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 520 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6294/1/Управління%20фінансовою%20стійкістю%20банків.pdf>

17. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Банківська система: навчальний посібник. За заг. ред. Ситник Н. С. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Blashchuk_Petyk_13_end.pdf

19. Коваленко, В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 228 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/229/1/Коваленко%20В.В.%20СТРАТЕГІЧНЕ%20УПРАВЛІННЯ%20ФІНАНСОВОЮ.PDF>

20. Річна фінансова звітність АТ «Укрексімбанк» за 2019-2022 роки. URL: <https://www.eximb.com/assets/files/download/a1-1-3-consolidated-fs-exim-2022-encrypt.pdf>

21. Герасимович А. М., Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: Підручник. За ред. А. М. Герасимовича. К.: КНЕУ, 2004. 599 с. URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/290/54/1/0/>

22. Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: затверджено рішенням правління НБУ від 15.12.2017 № 803-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text>

23. Шмиголь Н.М. Касянок М.А. Управління фінансово-економічною стійкістю комерційного банку в умовах економічної конкуренції. Економіка та управління підприємствами. Випуск 19. 2018. С. 379-385. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/SHmigol-N.-M.-1.pdf>

24. Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR): затверджено рішенням правління НБУ від 15.02.2018 № 101-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr101500-18#Text>

25. Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR): затверджено рішенням правління НБУ від 24.12.2019 № 1001-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1001500-19#Text>

26. Про заходи щодо підвищення рентабельності діяльності банків: затверджено рішенням комісія з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.11.2003 № 277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr277500-03#Text>

27. Положення про плани відновлення діяльності банків України та банківських груп: затверджено постановою правління Національного банку України від 18.07.2019 № 95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0095500-19#Text>

28. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України затверджено постановою правління Національного банку України від 06.09.2007 № 324. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0324500-07#Text>

29. Гаватюк Л. С., дембіцька А. В. Оцінка рентабельності підприємства та шляхи її підвищення в сучасних умовах господарювання. Вісник Хмельницького національного університету 2018, № 3 Том 1. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2018/2018_3_1/jrn/pdf/5.pdf

30. Методологічні основи функціонування ринку фінансових послуг. Ринок фінансових послуг: Конспект лекцій. Донецьк, 2014 с. 32. URL: https://studopedia.su/11_11076_pributok-na-aktsiyu-EPS.html

31. Головка О.Г., Антоненко І.Г. Стратегія управління прибутковістю банку для забезпечення його стабільності: гроші, фінанси і кредит. Випуск 25, 2018. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/110.pdf

31. Фещенко О. Л., Сініцин О. О. Механізм комплексного управління та забезпечення фінансової стійкості банку. Наукові праці МАУП, 2014, вип. 2(41), с. 133–140. URL: https://journals.mauup.com.ua/journal/41_2014/5.pdf

32. Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: постановою правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>

33. Нікольчук Ю. М., Лопатовська О. О. Організаційно-економічний механізм управління фінансовою стійкістю комерційного банку: вісник Хмельницького національного університету 2020, № 1. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/40.pdf>

34. Кодекс законів про працю України: Закон України № 322-08 від 23.07.1996. Дата оновлення: 18.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

35. Про охорону праці: Закон України № 2694-XII від 14.10.1992. Дата оновлення: 01.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

36. Про систему громадського здоров'я: Закон України № 2573-IX від 06.06.2022. Дата оновлення: 11.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>

37. Кодекс цивільного захисту України: Закон України № 5403-VI від 02.10.2012. Дата оновлення: 19.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

38. Загальні вимоги стосовно забезпечення роботодавцями охорони праці працівників: Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 25.01.2012 № 67. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0226-12#Text>

39. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.04.2014 № 248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text>

40. Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень ДСН 3.3.6.042-99: Постанова Міністерства охорони здоров'я України Головний державний санітарний лікар України від 01.12.1999 № 42. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va042282-99#Text>

41. Про філію акціонерного товариства «Державний експортно-імпорتنний банк України» в м. Миколаєві: затверджено рішенням спостережної ради Укрексімбанку від 20.09.2000 №2. URL: <https://www.eximb.com/assets/files/download/polojennya-mykolaiv.pdf>

42. Сокурєнко В. В., Бандурка О. М., Бортник С. М. та ін. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник. Харків: ХНУВС, 2021. 308 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/064659a3-311c-4355-b1c4-47647cc9038c/content>

43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

Баланс АТ «Укресімбанк» (тис.грн.)

Показники	На кінець 2019	На кінець 2020	На кінець 2021	На кінець 2022
1	2	3	4	5
Активи				
Грошові кошти та їх еквіваленти	33469935	49912943	42882304	81386107
Кредити та аванси банкам	256172	370160	8270170	593472
Кредити та аванси клієнтам	53285804	48591484	69330616	82421873
Інвестиції в цінні папери	48365848	88726654	66195840	62486708
Поточні податкові активи	246869	250146	250146	2792
Похідні фінансові активи	-	108231	582742	2324622
Інші фінансові активи	-	141034	177595	451969
Інші нефінансові активи	-	374057	289982	136748
Інвестиційна нерухомість	1035586	1143451	984056	667496
Основні засоби	1616456	1967746	1850424	1986838
Нематеріальні активи	59167	51973	74455	63458
Відстрочені податкові активи	1463771	1175372	1190303	1414884
Непоточні активи, класифіковані як утримувані для продажу	546439	22241	8332	218877
Загальна сума активів	140346047	192835492	192086965	234155844
Зобов'язання				
Кошти банків	21825762	17503638	25577371	22158638
Кошти клієнтів	76622052	115581838	121838196	177147928
Похідні фінансові зобов'язання	-	1123	7	9810
Інші залучені кошти	26553076	43161310	27237654	27301358
Поточні податкові зобов'язання	-	-	-	143
Інші фінансові зобов'язання	-	1488166	596018	600816
Інші нефінансові зобов'язання	-	287804	493200	333315
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової тарантії	49062	142726	291007	520007
Інше забезпечення	949026	3455	561	2307
Субординований борг	5429914	4341176	3605597	4055444
Загальна сума зобов'язань	131428892	182511236	179639611	232129766
Статутний капітал	38730093	45570041	45570041	45570041
Інші резерви	337779	525683	-98629	-1461266
Результат від операцій з акціонером	635104	635104	635104	635104
Нерозподілений прибуток	-30948747	-36614030	-33659162	-42717801
Резервні та інші фонди банку	162926	207458		
Загальна сума власного капіталу	8917155	10324256	12447354	2026078
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань	140346047	192835492	192086965	234155844

Баланс АТ «Укресімбанк» (тис.грн.)

Показники	На кінець 2019	На кінець 2020	На кінець 2021	На кінець 2022
1	2	3	4	5
Активи				
Грошові кошти та їх еквіваленти	33469935	49912943	42882304	81386107
Кредити та аванси банкам	256172	370160	8270170	593472
Кредити та аванси клієнтам	53285804	48591484	69330616	82421873
Інвестиції в цінні папери	48365848	88726654	66195840	62486708
Поточні податкові активи	246869	250146	250146	2792
Похідні фінансові активи	-	108231	582742	2324622
Інші фінансові активи	-	141034	177595	451969
Інші нефінансові активи	-	374057	289982	136748
Інвестиційна нерухомість	1035586	1143451	984056	667496
Основні засоби	1616456	1967746	1850424	1986838
Нематеріальні активи	59167	51973	74455	63458
Відстрочені податкові активи	1463771	1175372	1190303	1414884
Непоточні активи, класифіковані як утримувані для продажу	546439	22241	8332	218877
Загальна сума активів	140346047	192835492	192086965	234155844
Зобов'язання				
Кошти банків	21825762	17503638	25577371	22158638
Кошти клієнтів	76622052	115581838	121838196	177147928
Похідні фінансові зобов'язання	-	1123	7	9810
Інші залучені кошти	26553076	43161310	27237654	27301358
Поточні податкові зобов'язання	-	-	-	143
Інші фінансові зобов'язання	-	1488166	596018	600816
Інші нефінансові зобов'язання	-	287804	493200	333315
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової тарантії	49062	142726	291007	520007
Інше забезпечення	949026	3455	561	2307

Суборлинований борг	5429914	4341176	3605597	4055444
Загальна сума зобов'язань	131428892	182511236	179639611	232129766
Статутний капітал	38730093	45570041	45570041	45570041
Інші резерви	337779	525683	-98629	-1461266
Результат від операцій з акціонером	635104	635104	635104	635104
Нерозподілений прибуток	-30948747	-36614030	-33659162	-42717801
Резервні та інші фонди банку	162926	207458		
Загальна сума власного капіталу	8917155	10324256	12447354	2026078
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань	140346047	192835492	192086965	234155844